

Bakalářská práce

*Genderové sňatkové stereotypy v současné
západobengálské společnosti*

Vávrová Markéta

Vedoucí práce:

PhDr. Blanka Knotková- Čápková, PhD.

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta humanitních studií

Praha 2007

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 28.6.2007

.....
podpis

Svůj dík za podporu při psaní bakalářského eseje bych na tomto místě ráda vyjádřila své rodině a přátelům.

Za odborné konzultace a pomoc při obstarávání pramenů a podkladů pro tuto práci děkuji PhDr. Blance Knotkové- Čapkové PhD.

Obsah bakalářské práce:

1) Úvod bakalářské práce.....	5
2) Teoretická východiska.....	6
3) Metodologie bakalářské práce.....	8
4) Indologický kulturní kontext.....	10
a) Lokace inzerátů.....	10
b) Hinduistická tradice.....	10
5) Genderové archetypy- obraz v posvátných textech a legendách.....	11
a) Rámájana.....	12
6) Struktura společnosti podle Manuova zákoníku.....	14
7) Obrazy genderu v procesu modernizace.....	17
a) Reformy hinduismu.....	17
b) Rostoucí význam vzdělávání.....	18
c) Zákaz satí a otázka postavení vdov ve společnosti.....	20
d) Rozvod.....	22
8) Obrazy genderu ve sňatkových inzerátech.....	23
a) Kasta.....	24
b) Světlá pleť a krása.....	26
c) Oblast původu rodiny.....	28
d) Vzdělání.....	29
e) Zaměstnání.....	30
f) Rodina nevěsty a ženicha.....	30
g) Domácké založení nevěsty.....	32
h) Věk.....	32
i) Rodinný stav.....	33
j) Další požadavky.....	33
k) Netradiční požadavky.....	34
9) Závěr.....	36
10) Bibliografie.....	37
11) Přílohy.....	39

Úvod bakalářské práce

Tématem bakalářské práce je vymezení genderových stereotypů, se kterými se lze setkat v oblasti uzavírání a domlouvání sňatků. Jedná se o jeden aspekt života jedné z nejlidnatějších zemí světa: v Indii žije v současné době více než 1065070000 (údaj ze stránek Ministerstva zahraničních věcí je z roku 2004). Indie je nejen velmi lidnatým státem, ale její společnost je také nesmírně heterogenní a není tak možné v rámci bakalářské práce pojmout toto téma z hlediska celé dnešní indické společnosti. Proto bude v práci kladen důraz na hinduistickou společnost indického státu Západní Bengálsko. Východiskem práce bude podmíněnost daných stereotypů na základě historického vývoje a na základě obrazu společnosti v literatuře, resp. v posvátných indických textech.

Práce bude rozdělena do jednotlivých kapitol. Její úvodní část bude věnována přehledu genderových stereotypů v posvátných textech, především v eposech Rámájana a v Manuově zákoníku. Zaměřím se na klasifikaci mužských a ženských postav v těchto textech, které vytvořily archetypy chování a jednání hinduistů a hinduistek. Zde se jedná o obecnou teoretickou charakteristiku daného problému, jejímž východiskem bude genderová analýza.

Jádrem textu bude rozbor a vyhodnocení sňatkových inzerátů, které bývají pravidelně uveřejňovány v bengálských periodících. Inzeráty jsou psány převážně bengálsky, některé jsou uveřejňovány také v angličtině. Cílem rozboru těchto inzerátů bude zjistit, jaké nároky jsou kladeny na dnešní nevěsty a ženichy v hinduistické bengálské společnosti: nakolik tyto požadavky zaznívající v inzerátech odpovídají daným společenským a genderovým stereotypům a nakolik se zde projevují modernizační prvky.

Součástí studie bude nástin vývoje společenské (genderové a sociální) situace v Indii do 19. století a také exkurz do společensko- sociálních změn, které bylo možné zaznamenat v průběhu 19. a 20. století.

Důvodů, které mě vedly k zaměření této studie na bengálskou společnost, je více. Hlavním důvodem je zcela nesporně fakt, že jsem na FHS UK po několik semestrů studovala bengálštinu a tak tedy mohu zpracovat bengálsky psané inzeráty, které jsou nosným tématem této práce. Mimo vlastního studia bengálštiny a navštěvování kurzů „Četba textů v bengálštině“ jsem také absolvovala několik kurzů indologických: Indická společnost, Úvod do bengalistiky, Bengalistika (po více semestrů), Bengálština- literární seminář, Úvod do indických náboženství. Jiným kurzem souvisejícím s tématem práce, který jsem rovněž navštěvovala, byl kurz „Gender a náboženství“.

V souvislosti s výběrem tématu této bakalářské práce je zajisté také fakt, že bengálská literární a kulturní tradice patří na Indickém subkontinentu k nejstarším a nejvyspělejším z moderních indických kultur. Rovněž česká indologie a bengalistika mají svou dlouhou tradici a především v období první republiky existovaly mezi indickým a českým kulturním prostředím kontakty. Zakladatelem české bengalistiky je Vincenc Lesný, který se již v roce 1922 podílel na založení Orientalistického ústavu. Především pak jeho zásluhou mělo ve 20. letech Československo četné kontakty se Západním Bengálskem, jejichž dokladem jsou dvě návštěvy významného bengálského básníka Rabindranátha Thákura v Praze. V roce 1937 se stal Lesný děkanem FF UK. Lesný se věnoval, stejně jako jeho žák Dušan Zbavitel, překládání z bengálštiny i dalších indických jazyků. Mimo Zbavitele patří k dalším současným předním českým bengalistům také Hana Preinhaelterová a Blanka Knotková-Čapková.

Teoretická východiska

Teoretickými východisky této bakalářské práce je určení obsahu pojmů „gender“, „genderové stereotypy“ a „archetypy“.

Gender (maskulinita a femininita) je společenská kategorie konstruovaná lidmi na základě biologicky dané pohlavní odlišnosti mužů a žen¹. Gender lze chápat jako sociálně utvářený soubor vlastností, chování, zájmů aj., který je v různých společnostech spojován s obrazem muže a ženy. Konkrétní náplň těchto souborů je pak kulturně a historicky proměnlivá. Konstruování maskulinity a femininity tedy nevyplývá z biologické přirozenosti mužů a žen, ale je utvářeno společností a reprodukováno socializací. S genderovou příslušností se nerodíme, ale učíme se jí. Gender má ve většině společností úlohu organizační a strukturační. Genderové strukturování společnosti stojí na obrazu ideálního muže a ženy², tyto obrazy jsou podmíněny společenským a historickým kontextem a jsou proměnlivé.

Výraz stereotyp označuje souhrnný, zjednodušující popis určité společenské skupiny. Stereotyp může být pozitivní nebo negativní. Genderové stereotypy jsou pak zjednodušující popisy toho, jaký má být „správný muž“ a „správná žena“. Genderové stereotypy vnímají lidé často bipolárně, tedy že „správná žena“ nenese žádné znaky maskulinity a naopak. Genderové stereotypy platí univerzálně, protože existuje předpoklad, že také charakteristiky utvářející daný stereotyp jsou univerzálně platné.³ Je ovšem pochopitelné, že mnoho jednotlivců se daným genderovým stereotypům vymyká. Na takové nekonformní jedince pak bývá obvykle pohlíženo negativně. Toto hodnocení chování a rozlišování mezi konformním a nekonformním jednáním na základě genderových stereotypů neprobíhá pouze při komunikaci mezi jednotlivci, ale odehrává se také na strukturální úrovni společnosti. Každá společnost má určité předpisy ohledně vlastností, způsobů chování a vzorců vzájemné interakce mezi svými příslušníky v závislosti na jejich pohlaví; tyto předpisy jsou zakotveny v různých společenských institucích. Tyto institucionalizované vzorce genderové rozdílnosti jsou obecně nazývány pohlavně – genderový systém společnosti.⁴ Každý tento systém má přinejmenším tři vzájemně provázané prvky:

- 1) sociální konstrukci genderových kategorií na základě biologického pohlaví
- 2) dělbu práce na základě pohlaví, tedy skutečnost, že jednotlivcům jsou svěřovány určité úkoly v závislosti na jejich pohlaví
- 3) společenskou regulaci sexuality, v jejímž rámci jsou některé formy sexuality odměňovány a jiné trestány⁵

Stejně jako většina společností, je také současná indická hinduistická společnost, z hlediska pohlavně- genderového systému společností patriarchální. Patriarchální pohlavně- genderový systém je takový, v němž muži zaujímají nadřazené postavení vůči ženám a v němž jsou typicky mužské vlastnosti lépe a výše hodnoceny než vlastnosti typicky ženské.

V souvislosti s tématem bakalářské práce je také zajímavá otázka souvislosti náboženských systémů a konstruování genderových stereotypů. Ty mohou být utvářeny buď na základě původních, nejstarších textů (v indickém kontextu se jedná např. o epos Rámájana) a poselství anebo se mohou zakládat také na nových kanonizovaných textech, které se staly součástí tradice. Takovým textem je v souvislosti s hinduistickou tradicí např. Manuův zákoník⁶.

Důležité je také vymezení obsahu pojmu genderové role. Strukturální funkcionalisté došli k závěru, že odlišné genderové role vznikly na základě daných biologických odlišností mužů a žen- tedy skutečnosti, že muži bývají větší a silnější a ženy mohou rodit děti a kojit je.

¹ C. M. Renzetti a D.J. Curran, 1999, str. 20

² Gender ve škole: I. Smetáčková a K. Vlková, 2005, str. 10

³ C. M. Renzetti a D.J. Curran, 1999, str. 20-21

⁴ C.M. Renzetti a D.J. Curran, 1999, str. 21

⁵ Rubin 1975, Thorne 1982 in Renzetti a Curran, 1999

⁶ Gender ve škole, kapitola Gender a náboženství: B. Knotková- čapková, 2005, str. 63

Genderové role, vycházející z této biologické skutečnosti, stejně jako jiné společenské role předpokládají dodržování určitých požadavků na způsob chování a jednání, který je s danou rolí spojován a je od každého představitele dané role společností očekáván.⁷ V tomto kontextu se tedy budeme zabývat především genderovou rolí správné hinduistické manželky a správného hinduistického manžela.

Vzhledem k tomu, že tato bakalářská práce vychází z indického kontextu, jedná se tedy v této práci o vymezení genderu jako heteronormativní kategorie. Heteronormativní očekávání vůči sexualitě se v indickém kontextu nemění a heterosexuality zůstává jasně daným a jediným přijatelným sociálním standardem. Homosexuální orientace zůstává v Indii dodnes do značné míry tabu. Toto tabu vychází z duálního pojetí maskulinity a femininity a z pojetí sexuality jako instrumentu k plození potomků a zajištění pokračování rodinné linie, které je možné pouze v heterosexuálním partnerství. Nicméně ze starých erotických soch, které zdobí mnohé staroindické chrámy a které vznikly před naším letopočtem, je patrné, že ne vždy bylo vymezení genderu v indické společnosti striktně heteronormativní. Zlom nastal někdy v období přelomu letopočtu⁸. Nakolik silným tabu je dnes homosexualita, je patrné například z diskuzí a protestů, které se rozvířily kolem filmu *Oheň* indické autorky (žijící v Kanadě) Dípy Méhty, která ve svém filmu představuje lesbickou lásku jako východisko mladých žen z neuspokojivého manželského soužití. Mladé ženy- hrdinky filmu, boří svým chováním normativní modely „správné ženy a manželky“ a ukazují, že žena má volbu. Film se ovšem nestaví kriticky pouze k tradičnímu postavení ženy ve společnosti, ale poukazuje také na skutečnost, že ne všechna dohodnutá manželství mají šťastný průběh. Film byl natočen v roce 1991 a svou předlohu nachází jednak v osobní zkušenosti režisérky, tak v povídce urdské autorky Ismat Čughtáí- Vatovaná příkrývka z roku 1941⁹. Tento film byl nakonec po mnoha protestech hinduistických nacionalistů v Indii zakázán¹⁰. Vzhledem k této situaci, nemůže být v indickém kontextu již vůbec řeč o případném registrovaném partnerství či adopci dětí homosexuálními páry.

Jiným důležitým pojmem, s kterým tento text pracuje, je pojem archetyp. Archetyp, neboli idea, vzor, pravzor jednání stojí podle Eliadeho za lidským chováním a jednáním a utváří společenské normy. Eliade redukuje lidské jednání na pouhé opakování těchto archetypů, tedy úkonů, které již člověk odněkud zná, dělal je někdo již dřív- v podstatě se jedná o opakování nějakého mytického příkladu¹¹. Opakováním archetypů dochází k vytváření společenských a tedy i genderových stereotypů.

Pojem archetyp definuje také Annis Pratt ve své knize *Archetypal patterns in women's fiction*: výraz archetyp pochází z latinských slov *arché*, tedy počátek neboli prvotní instance a *typos*, což znamená typ, podoba, otisk. Výraz archetyp podle Pratt tedy znamená původní vzor pro variace a druhy. Tato definice vychází z Jungova pojetí archetypu. Podle Junga jsou pak stále vzory nazývány archetypální obrazy a právě s tímto pojmem pracuje Pratt ve své studii. Podle Pratt jsou tedy archetypální obrazy literární formy vycházející z nevědomí. Archetypy mohou být předobrazy pro různé variabilní situace a to dokonce i v rámci jedné kultury. Jak uvádí Pratt, podle Junga nejsou archetypy fixními kategoriemi. Archetypy ustanovují obrazy, symboly a způsoby vyprávění, které se liší od stereotypů tím, že jsou komplexně variabilní¹².

⁷ C. M. Renzetti a D.J.Curran, 1999, str. 24

⁸ Pojetí ženství v náboženských kulturách, kapitola Obecná charakteristika pojetí genderu a sexuality: B. Knotková- Čápková, D. Marková, D. Pospíšilová

⁹ D. Marková: Lesbická láska v indickém filmu; *Nový Orient* 3/2003

¹⁰ Pojetí ženství v náboženských kulturách, kapitola Archetypy ženství ve velkých eposech a jejich mladších parafrázích: B. Knotková- Čápková, D. Marková, D. Pospíšilová

¹¹ M. Eliade, 1969

¹² Pratt: *Archetypal patterns in women's fiction*, str. 4

Metodologie bakalářské práce

Úvodní část práce zabývající se historickým kontextem tématu bude založena na obecné teoretické charakteristice daného problému, jejímž východiskem bude genderová literární analýza.

Výzkumná část bude založena na sběru dokumentů, resp. konkrétní části masových médií. Jedná se o dokumenty reflektující současnou situaci. Struktura vzorku se opírá o náhodný výběr z jednoho roku. Konkrétně se jedná o rok 2006. Inzeráty jsou otiskovány v nedělním bengálském periodiku, které se jmenuje „*Rabibárer ánanda*“, což v překladu znamená „Nedělní radost“. Jedná se o noviny, které čte široká bengálská veřejnost. Jistá omezení týkající se dostupnosti těchto otiskovaných inzerátů široké veřejnosti jsou spojena s gramotností a s finanční dostupností periodika.

Toto periodikum bohužel není možné v Evropě zakoupit. Za dovezení materiálu pro výzkum tedy děkuji PhDr. B. Knotkové- Čapkové, PhD.

Nosným tématem této bakalářské práce je výzkum sňatkových stereotypů na základě shromážděných inzerátů vyskytujících se v bengálském tisku. Práce tedy bude spočívat na překladu těchto inzerátů z angličtiny a bengálštiny a na jejich vyhodnocení. Použita bude metoda indukce, kdy bude postupováno od zjištěných jednotlivostí k tvrzení a k vyslovení závěrů. Tedy dojde k uplatnění schématu Data: tvrzení → teorie.¹³

Práce bude založena na kombinaci kvalitativního a kvantitativního výzkumu. Postup kvantitativního výzkumu bude uplatněn zejména v otázce vztahu výzkumníka k subjektu a k jednání, kdy bude vztah charakterizován odstupem a pozicí výzkumníka mimo skupinu. Kvalitativní přístup se pak projeví v otázce vztahu teorie a výzkumu, kdy závěr bude vysloven teprve na základě analýzy nasbíraných dokumentů a dat. V rámci této práce se také jedná především o kontextuální porozumění daného problému a zaměření na menší oblast a skupinu.

Vzhledem k tématu výzkumu se domnívám, že nejlepší způsob zpracování práce bude za pomoci metody zakotvené teorie. Jak uvádí Hendl¹⁴, cílem výzkumu založeného na zakotvené teorii, je návrh teorie pro fenomény v určité situaci, čemuž dobře odpovídá charakteristika mnou zvoleného projektu. Vznikající teorie je podle této metody zakotvená v datech, která jsou sbírána během studie; v případě této bakalářské práce tedy bude teorie zakotvena v datech inzerátů, na jejichž základě bude vytvořena teorie o chování a jednání potenciálních nevěst a ženichů na sňatkovém trhu při výběru partnera. Výhodou této metody je také to, že je pružná a zároveň systematická, což umožňuje její dobré využití v oblastech málo teoreticky zpracovaných.

Podle povahy záměru výzkumného projektu bude sběr dat omezen pouze na výstupy masových médií, respektive tištěných periodik. Sňatková inzerce má jistý osobní charakter, nezávislý na ostatních částech periodika, kde se vyskytuje. Vzhledem k povaze práce se jedná o kvantitativní získávání dat.

S povahou práce a výzkumného záměru souvisí také výběr vzorku, v případě této práce se jedná o náhodný výběr. Při zpracovávání inzerce se výzkumník obvykle nemá šanci dozvědět, z jaké socio- ekonomické skupiny pocházel původce inzerátu. Vlastně nemá šanci dozvědět se ani jiné podrobnosti o jeho zařazení ve společnosti. Výjimka zde ale přece existuje: mnoho (nikoliv ale všichni) inzerentů uvádí svou kastu, čímž poskytuje alespoň velmi stručnou představu o svém postavení ve společnosti. Postavení kastovní již ale dnes nemusí být nutně v souvislosti s ekonomicko- sociálním postavením inzerenta. S tím souvisí také jisté omezení výzkumu, kdy není možné přiřazovat jednotlivé závěry a teorie k určitým socio-

¹³ Hendl, J. (2005), str. 36

¹⁴ Hendl, J. (2005), str. 125

ekonomickým skupinám, ale je možné vyslovovat pouze obecné závěry. Sběr dat pro tuto práci bude pouze krátkodobý, inzeráty jsou z roku 2006.

Při zpracovávání dat používá metoda zakotvené teorie tři základní prvky: koncepty, kategorie a propozice.¹⁵ Koncepty jsou teoretické pojmy, základní prvky analýzy: v případě zpracování inzerátů se sňatkovou tematikou se může jednat např. o označení *vysokoškolské vzdělání, dívka z vesnice* ... Dalším bodem je abstrakce konceptů- jejich shrnutí do kategorií, se kterými lze konkrétněji pracovat. V případě mého výzkumu se může jednat o kategorie typu: *vzdělání, povolání, kasta aj.* Propozice následně formulují zobecněné vztahy mezi kategorií, konceptem nebo mezi kategoriemi. Induktivní metodou tedy dochází k vyslovení závěru a teorii.

Při zpracovávání inzerce, bude pro mě výhodou, že mohu čerpat z originálů jak anglických, tak bengálských, které budu nejprve překládat do českého jazyka a teprve posléze vyhodnocovat. Díky tomu se snižuje riziko předchozího chybného překladu či interpretace, které by pak pochopitelně měly vliv na celkový výsledek výzkumu. Dosažené výsledky a teorie tak budou hodnověrnější, než kdyby se vycházelo z již přeložených dat. Důležitým aspektem je také kvantita materiálu- protože se nejedná o rozhovory ani o dotazníkovou metodu, ale inzerci, která bývá často jen velmi stručná ve své výpovědi, je třeba nashromáždit a zpracovat dostatečné množství dat. V této práci budu vycházet z 50 inzerátů, kdy žena hledá manžela a z 50 inzerátů, ve kterých muž hledá manželku.

Jistou nevýhodou výzkumu je, že jeho výsledky nejsou aplikovatelné na jiné skupiny světové populace, ale pouze na populaci hinduistickou. Stejně tak za nevýhodu lze považovat téměř nemožnou opakovatelnost výzkumu, protože společenská situace v Indii se rychle mění a pokud by chtěl někdo stejný výzkum opakovat o několik let později, dospěje nutně k odlišným výsledkům. Výhodou naopak je, že nám výzkum umožní seznámit se s aktuální situací a jejími charakteristikami.

Pokud se týká etických otázek daného výzkumu, nevidím v tomto případě žádná zvláštní omezení ani rizika. Inzerce otištěná v periodiku je de facto anonymní, inzerenti obvykle vystupují pouze pod nějakou šifrou či značkou. S tím souvisí nemožnost seznamovat inzerenty o probíhajícím výzkumu. Na druhé straně ale ani není ohroženo jejich soukromí a tím odpadá nutnost zajišťování (informovaného) souhlasu účastníků výzkumu.

Mezi prameny práce lze zahrnout inzerci v bengálských periodikách, sekundárním zdrojem je odborná literatura k otázce indické, resp. bengálské společnosti, model analytického přístupu poskytuje genderová analýza.

Důležité byly také jazykové konzultace při překládání bengálských inzerátů. Za tyto odborné konzultace děkuji PhDr. Blance Knotkové- Čapkové PhD., Prof. Šefalí Moitře a Dr. Šrímatí Mukherdží z Kolkaty, které se v březnu 2007 účastnily v Praze Feministické konference. Díky tomu jsem měla možnost se s nimi setkat a konzultovat některé otázky této bakalářské práce a nejasností, které vznikly během překládání bengálských inzerátů.

¹⁵ podle Corbinová, Strauss in Hendl, J. (2005), str. 244

Indologický kulturní kontext

Lokace inzerátů

Inzeráty, na jejichž překladu a analýze je založena výzkumná část této bakalářské práce, jsou psány bengálsky mluvícími obyvateli Západního nebo Východního Bengálska.

Západní Bengálsko je jedním z 26 svazových států (dnešní Indie zahrnuje 26 svazových států a 7 svazových území)¹⁶. Zabírá území na východě Indického subkontinentu, v oblasti Bengálského zálivu. Současná populace Západního Bengálska je tvořena přibližně 80 milióny obyvatel, což činí ze Západního Bengálska čtvrtý nejlidnatější indický stát¹⁷. Hlavním městem tohoto svazového státu je Kolkata¹⁸ (Kalkátá, Calcutta). Hlavním jazykem, který se v této oblasti používá, je bengálština. Tento jazyk patří do východní indoárijské jazykové skupiny¹⁹. Nicméně mezi úřední jazyky Západního Bengálska patří také hindština a angličtina.

Východní Bengálsko se dnes nazývá Bangladéš a jedná se o samostatný stát, který vznikl v roce 1971 rozdělením Východního a Západního Pákistánu na dva nezávislé samostatné státy Pákistán a Bangladéš. Také Bangladéš používá bengálštinu jako úřední jazyk. Jinak ale existují mezi Západním a Východním Bengálskem jisté kulturní a sociální rozdíly a tento fakt se mimo jiné projevuje také ve sňatkových inzerátech. Podrobněji bude o těchto rozdílech řeč později.

Hinduistická tradice

Vzhledem k tomu, že tato bakalářská práce pojednává o sňatkových stereotypech v současné hinduistické západobengálské společnosti, je zajisté namístě pár slov o tomto náboženském systému.

Hinduismem se obvykle označuje třetí a poslední fáze v indických náboženských dějinách; fáze, která následovala po védském náboženství (1500-900 př. n. l.) a po bráhmánismu (900-400 př. n. l.). Hinduismus, jehož počátky spadají do období cca 400 let př. n. l., tyto předcházející tradice dále rozvíjí.²⁰ Hinduismus je systém, který zahrnuje řadu filosofických, mytologických a společenských představ a norem. Po stránce filosofické a mytologické není hinduismus striktním systémem, naopak umožňuje pluralitu představ a názorů, hinduista může uctívat různá božstva a nebo také žádné.²¹ Nicméně striktním je hinduismus v přístupu k sociálním otázkám a v ohledu uspořádání společnosti a jejích pravidel. Striktní dodržování těchto pravidel není v hinduistické společnosti dodnes nijak výjimečné, a to i přesto, že Ústava Indické republiky je plně sekulární a zaručuje všem občanům Indické republiky rovnost bez ohledu na náboženské vyznání, kastovní původ aj. Tradiční hinduistická pravidla se projevují například v přežívajícím dodržování kastovních pravidel, což je zřejmé i ve sňatkových inzerátech, kterými se tato práce zabývá.

Hinduisté sami označují své náboženství slovem *sanátanadharmá*, což znamená věčný řád, nepomíjející držmo.²² Slovo hinduismus je pak perského původu a dokládá skutečnost, že hinduismus je především soubor tradic.²³ Není možné stát se hinduistou z vlastního

¹⁶ Krása, Marková, Zbavitel, 1997, str. 324

¹⁷ www.mzv.cz –Souhrnná teritoriální informace za rok 2004- Indie

¹⁸ Kolkata- jedná se o fonetický přepis bengálského názvu města, který dnes sami Indové upřednostňují, neboť se lépe shoduje s vlastní výslovností názvu města. Tento název je již přibližně po dva roky používán také v české bengalistické literatuře viz texty PhDr. B. Knotkové- Čapkové PhD.

¹⁹ Krása, Marková, Zbavitel, 1997, str. 325

²⁰ G.J.Bellinger, 1993, str. 133

²¹ Pojetí ženství v náboženských kulturách: kapitola Hinduismus: D. Marková, B. Knotková- Čapková, D.

Pospíšilová

²² G.J.Bellinger, 1993, str. 133

²³ kapitola Hinduismus: D. Marková, B. Knotková- Čapková, D. Pospíšilová

přesvědčení, jako hinduista se člověk rodí a při narození spolu s náboženstvím získává také kastovní příslušnost²⁴.

Z genderového hlediska navazuje hinduismus na védské náboženství, jež se řadí mezi náboženství, v nichž je božství definováno jako bezrodý duchovní princip- brahma. V hinduismu došlo k personifikaci tohoto bezrodého principu na mužského boha Brahma. Nicméně v bengálštině, stejně jako v jiných moderních indických jazycích se tato maskulinizace neprojevuje, neboť tyto jazyky nemají gramatickou kategorii rodu²⁵.

²⁴ Preinhaelterová, 1997

²⁵ Gender ve škole, kapitola Gender a náboženství- B. Knotková- Čapková, 2005, str. 61

Genderové archetypy- obraz v indických posvátných textech a legendách

Archetypy ženství v hinduismu tradičně vychází z hinduistické mytologie. Hinduistická mytologie je nesmírně rozvětvená a bohatá. Hinduistický mytologický pantheon se vytvořil přibližně v 1. tisíciletí př. n. l., ale i poté se dále měnil a vyvíjel. Původní božstva hinduistického pantheonu, jako např. Indra, který stál původně v čele pantheonu, ztratila postupem času význam nebo doznala určitých změn, příkladem může být personifikace původních přírodních božstev. S příchodem Ářjů navíc dochází na indickém subkontinentu k prolínání matriarchální předárjovské tradice a árjovské tradice patriarchální, jejíž vliv je postupem doby zřetelný také v mytologickém pantheonu. Mnoho původních předárjovských bohů ztratilo v árjovské době svůj význam, často pak získaly novou roli coby manželky jiných bohů.

Velmi silným kultem předárjovské Indie byl zejména kult Matky Bohyně. Pro pozemskou ženu může být tato bohyně silným vzorem jako matka. Po příchodu Ářjů nicméně existuje mezi božským vzorem a pozemskou dcerou velký rozdíl- ženy na rozdíl od bohů ztratily svou společenskou moc a význam, nadále může žena uplatňovat omezeně svou moc jen vůči mladším ženám v rodině, jinak je zcela podřízena mužům.²⁶ Silný kult ženských božstev se dodnes uchoval zejména na jihu indického subkontinentu ale také v Západním Bengálsku, kde se tato tradice hojně objevuje také v literatuře, a to i moderní, např. v básních Rabíndranátha Thákura. Dobrým příkladem pronikání kultu ženských božstev a kultu matky do literatury je Thákurova báseň *Mé zlaté Bengálsko* (Ámár sonár bánglá), v níž je země připodobňována k matce:

Má zlatá země bengálská, ty jsi má věčná láska,
tvůj dech, tvá flétna nebeská mou duši něžně laská,
tvé jarní háje mangové omamnou písni voní,
umdlévám touhou po ní,
o matko, tvoje klasy se sklání
v úsměvu sladkém, ve zlatém zrání.

Ach kolik půvabu, lásky a něhy
tají tvé stinné, zarostlé břehy,
pod banyány prostíráš lůžko, kam spočinout.
Tvůj hlas, ó matko, sladkostí luny zvoní,
umdlévám touhou po ní,
a když se zasmušíš, chci v pláči utonout.²⁷

Uvedené první dvě sloky básně *Mé zlaté bengálsko* jsou státní hymnou Bangladéše. Obdobně také hymna Indické republiky, jejíž autorem je rovněž R. Thákur, přirovnává zemi k matce. Tato tendence je patrná v mnoha bengálských básních.

Tradiční vnímání maskulinity a femininity v Indii je dodnes ovlivněno mnoha posvátnými texty a legendami, které na indickém území vznikaly v průběhu mnoha staletí.

Za jedny z nejdůležitějších indických literárních památek, které napomáhaly utváření genderových stereotypů a uspořádání společnosti v hierarchickém, kastovním i genderovém ohledu lze považovat Manuův zákoník, o němž bude podrobněji řeč později a také dva eposy- *Rámájana* a *Mahábhárata*, o nichž pojednám na následujících řádcích.

Doba vzniku těchto eposů není zcela jasně určena. Je patrné, že vznikaly postupně, v době na přechodu od tradiční ústní tradice k písemnému zaznamenávání textů²⁸. Za jeden z

²⁶ kapitola *Obecná charakteristika pojetí genderu a sexuality*: D. Marková, B. Knotková-Čapková, D. Pospíšilová

²⁷ český překlad B. Knotková- Čapková in *Bangladéš*, 2005, str. 101

²⁸ Krása, Marková, Zbavitel, 1997, str. 48-49

nejstarších indických eposů je považována Rámájana, jejíž nejstarší část vznikla zřejmě kolem roku 500 př.n.l., konečnou podobu ale získal epos pravděpodobně až v období 200 – 300 n.l. Obdobně tak epos Mahábhárata, nejrozsáhlejší indický epos, vznikl v období od 4. stol. př.n. l. do 4. st. n. l. Oba eposy byly napsány sanskrtsky a teprve v pozdějším období (především v období tzv. bengálské renesance, tedy v 19. století, byly přeloženy do bengálštiny).

V indických posvátných textech a mytologických vyprávěních se lze setkat s celou řadou ženských i mužských postav, které po staletí formovaly vnímání typicky maskulinních a femininních ctností, vlastností a ideálů. Velmi podrobně rozebírá toto téma Prabhati Mukherjee ve své knize *Hindu Women- Normative Models*²⁹, kde srovnává jednotlivé hrdinky a případně také hrdiny, především z indické mytologie a z eposů, a na jejich osobnostech demonstruje jaké genderové archetypy v indické společnosti převládají. Na příkladech Draupadí, Sítý, Kuntí, Sávitrí a jiných ženských postav ukazuje, jak důležité byly tradičně ctnosti jako naprostá poslušnost vůči manželovi a jeho rodině, neposkvrněnost v době vstupu do manželství a zachovávání věrnosti manželovi, uctívání manžela jako boha a vykonávání pravidelných rituálů pro jeho blaho, následování manžela kamkoliv šel on, úcta, starostlivost, pečování o domácnost... Naproti tomu nám ale také ukazuje, že ačkoliv ženám se nepromítly byt' sebemenší poklesky a prohřešení vůči tradičnímu vnímání ctnostné ženy a manželky (žena vlastně nemohla být opravdu ctnostnou a správnou ženou, pokud nebyla manželkou, takže tyto dva termíny- tedy ctnostná žena a ctnostná manželka- de facto splývají), mužům bylo prominuto často mnoho. Mužova tradiční role, jak ukazuje Mukherjee, spočívá ve vůdčím postavení v rodině. Jeho úkolem je zabezpečit rodinu a ochraňovat jí. Muž má právo rozhodovat a povinnost ochraňovat svou a rodinnou čest. Muž by se měl oženit a jako otec pak má povinnost provdat včas svou dceru³⁰.

Vzhledem k tomu, že bych v této části bakalářské práce ráda více podrobně poukázala právě na to, jak byly v hinduistické společnosti tradičně vnímány typicky mužské a typicky ženské role, pojednám na následujících řádcích detailněji o eposu Rámájana. Cílem této práce není hlubší rozbor genderových archetypů a jejich tradičního vnímání. Genderové archetypy mi v této práci poslouží jako obecný rámec při pozdějším rozboru sňatkových inzerátů. Proto tedy pro tuto práci postačí demonstrování základních genderových archetypů na nejvýraznějších postavách indických eposů a to jsou bezesporu Ráma a Síta.

Rámájana

Autorem, kterému je epos připisován, je legendární světec Válmíkí. Pravděpodobně se ale jedná o dílo více autorů, které se vyvíjelo v průběhu několika staletí³¹.

Nesmírnou popularitu eposu, zejména mezi lidovými vrstvami, lze zřejmě přičíst barvitému vyprávění a mnoha dobrodružným prvkům, se kterými se čtenář v knize setká. Tento tragický příběh lásky a naprosté oddanosti je jedním z nejběžnějších motivů lidového umění: velmi často je například možné setkat se s nejrůznějšími dramatickými ztvárněními Rámájany.

Vyprávět podrobně na tomto místě celý příběh není zcela nutné, nicméně je zajisté vhodné alespoň nastínit hlavní dějovou linii tohoto eposu³².

Hlavními postavami tohoto příběhu jsou Síta a její manžel Ráma, následník trůnu v království Ajódhjá. Kvůli následnickým sporům a intrikám nevlastní matky musí Ráma opustit

²⁹ Prabhati Mukherjee, *Hindu Women- Normative models*, 1978, Kolkata

³⁰ Mukherjee, 1978, kapitoly 2,3,4,5

³¹ Werner, 1996, str. 152

³² Výborný překlad Rámájany pochází z pera D. Zbavitele a vyšel v roce 2000. Z tohoto překladu také ve své práci vycházím. Starší je překlad Oldřicha Friše, SNKLHÚ z roku 1957.

království a odejít do vyhnanství. Síta ho coby věrná manželka následuje, byť by mohla zůstat v pohodlí paláce. To by ale nenásledovala dharmu a povinnosti věrné, poslušné a oddané manželky a tak odchází do lesního vyhnanství spolu s Rámou. Rámu a Sítu doprovází do vyhnanství také Rámův bratr Lakšmana. Společně se usadí v lese a žijí prostým, téměř poustevnickým životem. O Sítě se doslechl král Lanky, démon Rávana, který, aby se pomstil Rámovi, unese Sítu do svého království. Aby mohl Ráma Sítu vysvobodit, spojí se s opičím králem Hanumanem a díky jeho vydatné pomoci, po dlouhém boji, nad Rávánou zvítězí. Poté se vrátí zpět do svého města a usedne na trůn jako vládce. Pro Rámu v tomto momentě končí příběh šťastně, nikoliv ale pro Sítu. Protože Síta strávila mnoho dní v zajetí, tedy mimo domov svého manžela, což je v hinduistické společnosti zcela nepřijatelné, upadla do podezření, že si možná nezachovala svou čistotu a věrnost vůči manželovi. Důraz na zachování věrnosti manželovi má především praktický důvod, kterým je zaručení otcovství synů a tedy předcházení dědickým sporům a eventuelnímu rozdělování a štěpení rodinného majetku. Aby svou neposkvrněnost dokázala, rozhodla se Síta podrobit zkoušce ohněm, v níž obstála. Zkouška ohněm má tradičně očištný a posvátný charakter. Ale ani tak neunikla pomluvám. Lidé považovali Rámu za lehkomyšlného, když posadil na trůn Sítu- ženu, která byla tak dlouho v cizím zajetí... A tak i přesto, že se Síta podrobila zkoušce ohněm, se Ráma rozhodl svou manželku zapudit. Těhotná Síta odešla do poustevny světce Válmíkího, kde později porodila své syny. Když bylo chlapcům 15 let, vydali se navštívit město, kde se rovněž setkali s Rámou. Ten v nich poznal své syny a rozhodl se povolat Sítu zpět. Síta se ale cítila příliš zraněná a raději se rozhodla vrátit se do lůna Matky Země. To je téměř jediný moment v celém eposu, kdy Síta důrazněji projevuje svou vůli a přání a nenásledují vůli svého manžela.

Síta i Ráma představují tradiční vzorce chování hinduistů. Ráma je typem bojovníka, kšatriji (jedna ze čtyř varn; varnový a kastovní systém viz kapitola „Struktura společnosti podle Manuova zákoníku“ a kapitola „Obrazy genderu ve sňatkových inzerátech“) rozumného, moudrého a ctížádostivého.

Síta pak představuje vzorec chování dokonalé hinduistické manželky, která je svému manželovi bezvýhradně oddaná a věrná za jakýchkoliv okolností. Při čtení eposu nenarazí čtenář na nějaké zmínky o tom, že by si Síta jakkoliv stěžovala, nebo snad dokonce protestovala proti Rámovým rozhodnutím. I v zajetí mu zachovává přízeň a bezmezně věří, že ji Ráma přijde brzy na pomoc. Nikdy se neptá na oprávněnost manželových rozhodnutí a i když jsou jeho opatření vůči ní nespravedlivá, ba dokonce krutá, Síta nijak neodporuje a do posledního písmene vyplní Rámovy rozkazy a přání.

Její tragický osud najde naplnění nikoliv na tomto světě, ale až poté, co ji Matka Země přijme laskavě zpět do svého lůna, z kterého kdysi Síta vzešla. Síta tedy neočekává šťastný pozemský život- ten je pro ni pouze oddanou službou manželovi a jeho rodině. Předpokládá, že spokojený a šťastný život jí budou po smrti odměnou za věrnou službu a loajalitu vůči manželovi.

S podobným obrazem se lze v indické společnosti setkat dodnes v běžném životě. Mezi hlavní ctnosti hinduistické manželky patří především bezvýhradná poslušnost vůči manželovi a jeho rodině, pokorné přijímání svého osudu a oddané plnění povinností manželky. Někteří rodiče dokonce pojmenovávají své dcery po této ctnostné ženě- Síta, byť je jasné, že takové jméno neznamená pro pozemskou pouť ani kapku štěstí³³.

³³ P. Mukherjee, 1978, str. 49

Struktura společnosti podle Manuova zákoníku

Vedle Rámájany je jiným nesmírně důležitým textem, který napomáhal utvářet vnímání maskulinních a femininních archetypů, Manuův zákoník, nebo také Manusmrti. Plný název díla zní Mánavadharmaśāstra- Manuův zákoník je tedy dharmášāstrou (dharm- souhrn duchovních povinností v souladu s vesmírným zákonem a řádem³⁴; śāstra- pravidlo, pojednání, příručka³⁵), což znamená, že v tomto spise lze hledat poučení o dharmě- řádu a normách. Jedná se o nejstarší známou dochovanou kodifikaci hinduistického zákoníku. Manuův zákoník, připisovaný legendárnímu světci Manuovi rozhodně není dílo pouze jediného člověka. Jako období vzniku je uváděno 6 st. př. n. l. až 2 st. n. l. Pro fakt, že autorem nebyl jediný člověk, mluví mnoho protichůdných myšlenek, které se v zákoníku vyskytují. Manuův zákoník obsahuje sbírku zákonů, zvykové právo a také souhrn obyčejů. Vzhledem k tomu, že řada kapitol se dotýká také témat jako jsou sňatky, vlastnosti dobré a vhodné manželky, radí ohledně toho s kým mohli muži z jednotlivých kast uzavírat sňatek, či jakých žen se naopak vyvarovat, je tedy i pro tuto práci Manuův zákoník nepostradatelným zdrojem informací ohledně genderových a sociálních archetypů a zvyklostí starověké Indie, z nichž mnohé přezívají ve společnosti dodnes. Bude tedy zajímavé konfrontovat tyto informace, které nám Manuův zákoník poskytuje se realitou zrcadlící se v indických, resp. bengálských, sňatkových inzerátech.

Manuův zákoník vychází ve většině svých doporučení ze základního rozdělení hinduistické společnosti na čtyři varny (původní význam slova je barva) a velmi podrobně rozebírá jejich vzájemné vztahy, práva a povinnosti. Tato pravidla měla za cíl zamezit míšení původního obyvatelstva a Āryů. K míšení obyvatelstva ale na indickém kontinentu docházelo a tak se tedy původní systém čtyř varn postupně proměnil ve složitější kastovní systém, o němž je podrobněji řeč v kapitole „Obrazy genderu ve sňatkových inzerátech“.

Zvláštní pozornost věnuje Manu postavení žen. Žena měla být vždy pod kontrolou: v dětství pod kontrolou otce, v mládí pod kontrolou manžela a po jeho smrti připadl úkol kontroly jejím synům. Ženě nepřísluší nezávislost³⁶. Pod kontrolou byl nejen celý ženin život, ale také její provdání. Bylo povinností, nikoliv právem, otce provdat dceru. Pokud tak neučinil, stanovoval Manuův zákoník přísné tresty³⁷. Také ohledně výběru vhodné manželky udílí Manuův zákoník své rady a nařízení, která se týkají jak nevěstiny rodiny, nebo nevěsty samotné. Muž by si neměl vybírat nevěstu v rodině, která nedodrжуje rituály, nemá mužské potomky, neumí recitovat Vědy; také by se měl vyvarovat rodinám, jejíž členové mají příliš chlupatá těla či v kterých se vyskytuje epilepsie atd. Muž by neměl pojmout za manželku takovou ženu, která má zrzavé vlasy, je příliš či málo chlupatá, upovídána nebo nemá, která se jmenuje po souhvězdí, stromu, řece, nebo která má jméno podle nízké kasty, či jejíž jméno vzbuzuje hrůzu... Naopak by si měl muž najít takovou manželku, které neschází žádná část jejího těla, má příjemné jméno a nemá velké zuby... Tyto a mnoho dalších rad uvádí Manu ve třetí kapitole Manuova zákoníku. V dalším odstavci pak podrobně hovoří o tom, jaká jsou pravidla uzavírání sňatku podle kast- tedy kteří příslušníci z jakých kast mohou mezi sebou uzavírat manželství. O tomto tématu podrobněji viz kapitola „Obrazy genderu ve sňatkových inzerátech“. S tématem pochopitelně také velmi úzce souvisí vlastní forma uzavírání sňatku. Manu rozlišuje 8 typů sňatků, které sice povoluje všem kastám, ale přece jen v textu najdeme i konkrétní doporučení, jaké kasty by měly uzavírat který typ sňatků. Podrobně jsou zde vylíčeny jednotlivé typy sňatků, jejich dobré stránky a také vliv, který daný typ sňatku měl na potomstvo, dědictví v rodině apod.³⁸. První čtyři druhy sňatků, jak o nich hovoří Manuův

³⁴ Knipe, D.M., 1997

³⁵ Werner, K., 1996

³⁶ The laws of Manu, 1991, kapitola 9, část 3

³⁷ The laws of Manu, 1991, kapitola 9, str. 208

³⁸ The laws of Manu, 1991, kapitola 3

zákoník, lze považovat za sakrální, zbylé čtyři pak za sekulární. Typ uzavření sňatku měl vliv na ženino společensko- ekonomické postavení a také na postavení jejích dětí³⁹.

Manu také přesně vymezil náplň dne vdané ženy. Povinnosti muže a ženy byly zřetelně odděleny. Pracovní povinnosti v domácnosti měly mimo jiné také zajistit, že se žena bude zabývat pouze tím, co jí přísluší a nebude ničím sváděna na scestí⁴⁰.

Manuův zákoník se vyjadřuje také k otázce postavení vdov ve společnosti. Provdávání vdov bylo běžnou součástí organizace védské společnosti⁴¹ a ještě v době vzniku Manuova zákoníku se nejednalo o neběžný jev. Nicméně Manu doporučuje, aby se ovdovělá žena již podruhé nevdávala a zůstala věrná svému zemřelému manželovi až do své vlastní smrti, po které v případě zachování věrnosti přijde rovnou do nebe⁴². O upalování vdov, tedy o zvyku satí, se Manuův zákoník nezmiňuje.

Nejvyšší úcty je pak podle Manua ve společnosti hodna žena- matka. Nicméně potomstvem, díky kterému si žena získává úctu a respekt okolí jsou myšleni především synové.

³⁹ P- Mukherjee, 1978, kapitola Marriage forms befitting the ideal

⁴⁰ The laws of Manu, 1991, kapitola 9

⁴¹ Pojetí ženství v náboženských kulturách, kapitola Normativní modely ženství: Manuův zákoník a další vývoj postavení hinduistek: D. Marková, B. Knotková- Čapková, D. Pospíšilová

⁴² The laws of Manu, 1991, kapitola 5

Obrazy genderu v procesu modernizace

Během staletí docházelo k četným kontaktům mezi hinduistickou společností a západními (evropskými) zeměmi. Zprvu se jednalo především o obchodní kontakty zprostředkované Východoindickou společností, ale později, především v průběhu 19. století došlo i na výměnu kulturních a náboženských zkušeností, což mělo vliv na modernizační indické úsilí.

Modernismus obecně znamená kritiku směřovanou vůči tradicím vlastního kulturního prostoru⁴³. Proto se tedy zákonitě musí odlišovat modernismus evropský a indický. Indický modernismus oproti evropskému pojetí, v němž převládá komparativní diskurz, vyniká svým patriotickým diskurzem a diskuzí o národních otázkách. Nejedná se nicméně o nacionalismus v současném pojetí slova, ale spíše o národní sebeuvědomění a sebeidentifikaci. Indický modernismus se nejvíce projevuje v náboženských otázkách a také v literatuře. Ovšem na rozdíl od evropského pojetí, v němž důležitou pozici zaujímá nihilismus, je indický člověk i v období modernismu člověkem náboženským⁴⁴. Nikoliv tedy příklon k profánnímu pojetí světa, ale především protest proti řádu komunity, liberalistický požadavek práva jedince na svobodu volby jeho místa v životě, na vlastní představu štěstí a její uskutečňování v praxi, jsou důležité podněty, z nichž vychází indický modernismus⁴⁵. V rámci indického modernismu dochází k detabuizaci mnoha témat.

Reformy hinduismu

Úsilí o reformu hinduismu a to především jeho sociálního aspektu, vycházelo ve svých počátcích často od Evropanů pobývajících v Indii. Často se jednalo o myšlenku nahradit hinduismus, který mnozí Evropané chápali jako pohanské náboženství, křesťanstvím a křesťanskou morálkou. Nakolik ale byl vliv křesťanství na indické modernisty silný, je podle B. Knotkové-Čapkové sporné⁴⁶. Každopádně jedním z nejvýznamnějších kritiků hinduistické tradice byl křesťanský konvertita Michael Madhusúdan Datta. Naopak vliv na oslabení kritiky hinduismu měl význačný básník a myslitel Rabíndranáth Thákur, o němž se později v této souvislosti ještě zmíním⁴⁷.

Jedním z nejdůležitějších počínů týkajících se náboženské reformy bylo založení společnosti Bráhmamádž (20.8. 1828). Její zakladatel Rámmohán Ráj představuje jednu z nevlivnějších a nejvzdělanějších osobností moderních indických dějin, kterému se někdy dokonce přezdívá "otec moderní Indie"⁴⁸. Ve své době vynikal Ráj jako lingvista a především jako velký znalec asijských náboženství. Původně vyznával védánský monismus, který se ve svém reformním usilování později snažil propojit s ideami křesťanství⁴⁹.

Podle Wenera je Bráhmamádž hindským ekvivalentem evropského unitářství a její hlavní charakteristikou je důraz na jednotnost a jedinstvo Boha⁵⁰. Bráhmamádž usilovala o náboženský návrat k védám a za hlavní zdroj náboženského poznání považovala učení Upanišad. Vedle snah o náboženskou reformu sledovala Bráhmamádž ještě jiné cíle. Mezi ně patří boj proti kastovnímu systému, snaha o sociální reformy, obrodu hinduismu, reformy zákonodárství.

Bráhmamádž- Společnost věřících v Boha⁵¹ spojovala především bengálské liberály se zájmem o reformy společnosti a náboženství a lidi s obdivem k západním civilizacím. Kromě R. Ráje představuje další důležitou osobnost spojenou s Bráhmamádží Debendranáth

⁴³ B. Knotková-Čapková, 2003

⁴⁴ B. Knotková-Čapková, 2003, str. 20

⁴⁵ B. Knotková-Čapková, 2003, str. 22

⁴⁶ B. Knotková-Čapková, 2003, str. 18

⁴⁷ B. Knotková-Čapková, 2003, str. 18

⁴⁸ Krása, Marková, Zbavitel 1997, str. 186

⁴⁹ B. Knotková-Čapková 2004, str. 135

⁵⁰ K. Werner, 1996, str. 66

⁵¹ Krása, Marková, Zbavitel, 1997, str. 187

Thákur, který se stal pokračovatelem v Rájově činnosti. Debendranáth Thákur byl nejen důležitou osobností moderní indické kulturní a společenské scény, ale byl také otcem jednoho z nejdůležitějších moderních bengálských básníků- Rabíndranátha Thákura. Také v jeho díle je patrný vliv myšlenek a směřování Bráhmamádže, byť již nepřijímá všechny myšlenky modernizace a západní civilizace zcela nekriticky.

Bráhmamádž zůstala omezena především na oblast Západního Bengálska. V celoidnickém kontextu pak mělo vliv obdobné hnutí Árijasamádž, založené přibližně o půl století později, které se ale více než na náboženské reformy soustředilo na reformy v oblasti sociální a zakládání výchovných institucí⁵².

Z dalších bengálských náboženských reformátorů tohoto období je třeba zmínit také Rámakrišnu a jeho žáka Vivékánandu, zakladatele Rámakrišnovy misie, kteří se zasloužili o prezentaci hinduismu v kontextu jiných velkých světových náboženství.

Rostoucí význam vzdělávání

Značný průlom na cestě k modernizaci znamenalo především vzdělání a výuka angličtiny. Právě v Kolkatě byla již na konci 18. století otevřena první internátní škola pro hinduistické chlapce. Dalším významným krokem v této oblasti byla od roku 1798 činnost misionářů anglikánské církve v Šírírampur, která se výrazně soustředovala na publikační, překladatelskou a literární činnost⁵³. Díky jejich aktivitě došlo později k založení dalších škol, jak pro chlapce, tak pro dívky, v dalších bengálských městech.

Jiným významným střediskem západního vzdělání byla tzv. Hinduistická kolej v Kolkatě, k jejímuž založení došlo v roce 1817. Hlavní zásluhou Hinduistické koleje bylo šíření západního vzdělání mezi chlapci i dívkami a podněcování diskuzí o filozofii, politice, náboženství a morálce. Stala se však ohniskem romantického patriotismu mladých Bengálců. Do veřejného dění zasáhli studenti Hinduistické koleje pod názvem „Nové Bengálsko“- jejich aktivita se soustředila především na kritiku hinduismu, ale také kulturního a politického života země.⁵⁴

Právě otázka vzdělání hraje dnes velkou roli také na indickém sňatkovém trhu. Naprostá většina inzerentů udává své dosažené vzdělání a v zásadě předpokládá, že potenciální partner bude mít vzdělání podobné. Dosažené vzdělání je velmi důležité především u mužů, neboť teoreticky platí, že čím lepší vzdělání, tím lepší jsou pracovní vyhlídky. U žen je tomu často bohužel jinak. Mnoho žen stále ještě dnes studuje především proto, že vysokoškolský titul zvýší jejich prestiž na sňatkovém trhu. Vzhledem k tomu, že podle tradičního rozdělení rolí zaujímá žena po svatbě obvykle místo v domácnosti a stará se o manžela, děti a často také o další příbuzné, nepočítá se tedy mnohdy již během jejího studia s tím, že by někdy pracovala ve vystudovaném oboru. O tom, nakolik pracovní uplatnění ženy po dokončení studia není samozřejmým faktem se lze přesvědčit ve zmiňovaných inzerátech: někteří muži výslovně píšou, že jejich žena bude moci po svatbě pracovat. Zabezpečit finančně rodinu je ale z tradičního pohledu mužova starost. Nicméně fakt, že žena- ať již v zaujímá sociální roli manželky, snachy, dcery, či jinou, dokončila úspěšně vysokoškolská studia, představuje často především otázku rodinné prestiže.

Nicméně ne vždy byla situace taková. Existuje několik dokladů o tom, že vzdělávání žen mělo relativně silnou tradici především ve starověké Indii a až později bylo od vzdělávání dívek a žen upouštěno. Ve starověku byla zřejmě obecná úroveň vzdělání žen vyšší, než se obecně předpokládá a to především díky silnému vlivu buddhismu a džinismu, které na rozdíl od hinduismu neviděly ženu pouze jako matku. Mateřství pro ženu v buddhismu a džinismu znamenalo volbu a nikoliv imperativ, což je veliký rozdíl oproti hinduismu, který v ženě

⁵² D. Zbavitel, 1993, str. 82-83

⁵³ Krása, Marková, Zbavitel 1997, str. 183

⁵⁴ Krása, Marková, Zbavitel 1997, str. 186

spatřuje pouze bytost zaručující pokračování rodu. Ve starověku tedy existovaly školy pro dívky, dokonce se dochovaly i mantry, které měly zaručit rodičům učené dcery a ženy také vstupovaly do klášterů, kde se jim mimo jiné dostávalo právě vzdělání. Ve své práci Hindu women uvádí P. Mukherjee, že počet buddhistických mnišek byl pravděpodobně jednou takový, než počet mnichů.⁵⁵ Ženy působily také jako učitelky. Ve starověké Indii existovaly dokonce dva různé výrazy pro ženy učitelky. Výrazy rozlišovaly stupeň, kterého ženy ve vzdělání a v praxi dosáhly. Nicméně období vzdělávání dívek bylo i ve starověku obvykle ukončeno sňatkem a nadále se nepředpokládalo, že by si žena cenila něčeho více, než svého manžela a života a práce v domácnosti. Zcela neobvyklé ale nebyly zřejmě ani ty ženy, které toužily po vzdělání i jako vdané paní. O tom vypovídá příběh Maitrejí, která dala před světskými statky přednost vědění a poznání a tomu, co jí mohlo přivést k nesmrtelnosti. O těchto tématech diskutuje se svým manželem Džňánaválkjou a je vcelku pravděpodobné, že pokud by takové chování bylo zcela mimo vytyčená pravidla, asi by se nám nedochoval obraz Maitrejí jako dobré ženy a manželky, ba co víc Maitrejí by si asi takové chování nemohla vůbec dovolit⁵⁶.

Postupem času nicméně ustupovalo vzdělávání dívek do pozadí. Velkou roli v tomto ohledu sehrály dětské sňatky, kdy byly dívky často provdávány ještě před pubertou a tak bylo nutné je především brzy naučit, jak vést domácnost a starat se o rodinu. Formální vzdělávání dívek tedy téměř vymizelo, ale nebylo možné zcela potlačit chuť a potřebu žen se vzdělávat. Některé mohly být ve svém úsilí podporovány rodinou nebo manželem. Každopádně se nám z období středověku a raného novověku dochovaly fragmenty básní, které napsaly ženy a které jsou dodnes považovány za důležitou součást literární tradice sanskrtské nebo tradice novodobých indických jazyků, jako je třeba bengálština.

Změna v přístupu ke vzdělávání dívek nastala v době modernizace bengálské společnosti. Již v roce 1847 byla otevřena první hinduistická bengálská škola pro dívky, která v podstatě začala obnovovat tradici dívčího vzdělávání.

Vzhledem k tomu, že si většina indických rodičů nepřeje, aby jejich dcery navazovaly kontakty s mladými muži, neboť to by mohlo značně ohrozit jejich mravní čistotu a následně také jejich „hodnotu“ na sňatkovém trhu, převládá i při vzdělávání oddělení mužského a ženského světa. Koedukační školy sice existují, ale především od vyšších stupňů upřednostňují zejména rodiče dívky školy čistě dívčí. V tomto faktu a v jeho respektování také do jisté míry tkví klíč k úspěchu při vzdělávání dívek. Mnoho rodičů by je prostě do koedukované školy neposlalo. A to často ani do školy základní, byť je základní vzdělání v Indii povinné. Povinné, ale jen velmi obtížně důsledně kontrolovatelné a vymahatelné.

I přesto, že první dívčí školy byly v Indii otvírány již od poloviny 19. století, byla gramotnost žen až do roku 1931 velmi nízká. Obrat nastal teprve na počátku padesátých let. Prabhati Mukherjee přičítá tuto změnu do jisté míry tomu, že Indie získala nezávislost a došlo k různým společenským změnám⁵⁷. V roce 1947 bylo jen osm procent indických žen gramotných, roce 1971 to bylo již téměř 18%. Úroveň gramotnosti pochopitelně neustále roste- v roce 2001 již činila něco málo přes 65%. Velké rozdíly ale stále ještě existují mezi gramotností mužů a žen: v roce 2001 bylo gramotných více než 75% mužů a něco málo přes 54% žen⁵⁸.

Problematika vzdělávání má ještě jiný aspekt, a to ekonomický. Vzdělání, mimo základního, není v Indii zdarma a i pokud navštěvuje dítě takovou školu, kde se z nějakého důvodu školné neplatí, je třeba hradit si obvykle knihy a školní uniformu a to se velmi často týká již základních škol. Pochopitelně pro nemajetné vrstvy je i poplatek za knihy a uniformu často

⁵⁵ P. Mukherjee, 1978, str. 125

⁵⁶ P. Mukherjee, 1978, str. 43

⁵⁷ P. Mukherjee, 1978, str. 130

⁵⁸ <http://indibudget.nic.in>

neúnosně vysoký a rozhodně není možné, aby za těchto okolností posílaly rodiny do školy všechny své děti. Dojde-li na takovou situaci, mají tradičně ve vzdělávání přednost chlapci, neboť dívky je jednak třeba vzdělat především v otázce domácích prací a navíc dodnes přežívá v Indii zvyk dávat dívce věno. Takže investice spojená s životem mladé dívky je investice v podobě věna, aby se mohla dobře vdát, investování do vzdělání bývá až druhořadé. Přesto v dnešních sňatkových inzerátech najdeme pouze časté zmínky o dosaženém vzdělání, o věnu nikoliv.

Tradice dávat dceři věno je velmi stará a původně se jednalo především o hmotné zajištění dcery: tzv. *strídhana* byl výlučný majetek ženy a ta s ním mohla podle svého nakládat, především měl ale funkci jakéhosi hmotného zajištění pro případ nějakých ekonomických potíží, např. po manželově smrti. Postupem času, není zcela jasné kdy přesně, došlo ke změně chápání *strídhany* a tento majetek přestal být výlučným majetkem ženy, ale byl de facto jako věno začleněn do majetku rodiny.

Především od 19. století pak v souvislosti se snahami rodičů provdat dceru dobře, tedy pokud možno „výš“, do lepších společensko-ekonomických poměrů, docházelo k neúprosnému narůstání požadavků na věno. Nebylo tedy v indické společnosti neobvyklým obrazem, že se rodina, obvykle především pokud provdávala více dcer, neúnosně zadlužila. Zejména díky tlaku ženských organizací došlo v roce 1961 k přijetí zákona, který zakazuje vymáhání a placení věna⁵⁹. To ale situaci nevyřešilo, jen se o ní přestalo veřejně hovořit. Ve sňatkových inzerátech tedy pochopitelně dnes již člověk zmínku o věnu nenajde, to ale neznamená, že na tento problém nepřijde řeč při setkání rodin a domlouvání svatby.

Zákaz satí a otázka postavení vdov ve společnosti

Mezi nejvýznamnější nábožensko- společenské reformy období 19. a 20. století lze také jistě zahrnout zákaz starého zvyku satí.

Výraz satí znamená doslova „jsoucí“⁶⁰, přeneseně pak označuje vzornou, dokonalou manželku. Taková manželka neváhá následovat svého manžela po jeho smrti na pohřební hranici, kde ukončí svůj život upálením se. Tento obyčej je zřejmě indo- evropského původu⁶¹ a v Indii se začal šířit již někdy v době kolem 4. stol. př. n. l. Werner uvádí, že tento obyčej zmiňují již řecké kroniky právě z období 4. stol. př. n. l.⁶². Nicméně v období starověku nebyl tento obyčej příliš rozšířeným jevem. Více se s ním setkáváme až od 6. století n. l. a to především mezi příslušníky kasty kšatrijů. Ženy podstupovaly smrt upálením obvykle dobrovolně a to proto, že chtěly dostát plně roli vzorné manželky, nebo také v případě, že chtěly zabránit pohaně své osoby a rodiny. V dobách muslimských vpádů do Indie představovalo satí také možnost, jak uniknout po manželově smrti zavlčení do otroctví. Rituál satí měla žena podstupovat dobrovolně, nicméně ne vždy byla praxe taková. Často vstupovala na pohřební hranici zesnulého manžela pod velmi silným tlakem jeho rodiny, ne zcela neobvyklé bylo také použití různých omamných látek, které měly za následek, že žena své chování nemohla kontrolovat. Bohužel ne vždy bylo motivem k vykonání rituálu satí jen dodržení povinností vzorné manželky nebo zachování rodinné cti, ale častým důvodem, proč byla vdova donucena ke vstupu na pohřební hranici, byl též rodinný majetek. Nutné je nicméně podotknout, že tradiční postavení vdovy v indické společnosti je natolik nezáviděníhodné, že mnoho žen mohlo v ukončení života spatřovat cestu, jak se vyhnout tomuto podřadnému životu na okraji společnosti.

V indické historii došlo několikrát k odsouzení tohoto rituálu a k snahám o jeho omezení. Proti rituálu mimo jiné vystoupili někteří muslimští indiští panovníci, v novodobé historii byl

⁵⁹ D. Marková, 1998, str. 192-193

⁶⁰ K. Werner, 1996, str. 163

⁶¹ Podobný obyčej jako satí se vyskytuje také v severské mytologii.

⁶² K. Werner, 1996, str. 163

pak jedním z nejostřejších kritiků tohoto obyčeje Rámmohán Ráj, o němž již byla řeč o několik řádků výše. Právě na základě iniciativy společnosti Bráhmamádž zakázala britská koloniální správa tento obyčej zákonem z roku 1829.

I přes tento zákaz se ale vyskytlo několik dalších případů satí. Posledním doloženým případem je smrt Rúp Kanvár ze státu Rádžasthán. Tato osmnáctiletá vdova se upálila 4.září 1987 a její smrt vyvolala v Indii novou vlnu diskuze ohledně satí, jeho náboženského významu, zákazu a tradice⁶³.

Zákaz satí a postavení vdov v indické společnosti souvisí s dalším velkým fenoménem. Tím je otázka provdávání vdov, což je dodnes v Indii diskutované téma. Opakované sňatky, ať již vdov, tak žen rozvedených nejsou dodnes v Indii běžným jevem, byť je zákon povoluje. Důvody k tomu, proč se opakovaný sňatek žen setkává s nevolí společnosti, lze hledat především v tradici. K tématu lze najít vyjádření jak v Manuově zákoníku, tak v Arthašástre. Arthašástra- neboli Učebnice arthy (učebnice světských a majetkových věcí) patří, stejně jako Manuův zákoník, mezi indické posvátné texty. Řadí se k tzv. upavédám, tedy pomocným vědním disciplínám védské tradice⁶⁴. Je připisována bráhmanu Kautiljovi a vznikla ve 4. st. př. n. l.⁶⁵.

Podle Arthašástry měla žena po manželově smrti dvě možnosti: buď mohla zůstat oddanou manželkou i po mužově smrti a žít jako vdova, přičemž jí zůstalo právo disponovat se svým majetkem, nebo se mohla znovu provdat. Většina vdov sice neměla zcela volnou ruku ve výběru nového manžela, obvykle se jednalo především o levirátní sňatky, nicméně tato možnost existovala, byť měla pro ženu jisté ekonomické nevýhody (žena neměla právo na dědictví po zesnulém manželovi apod.). Více volnosti ve výběru druhého manžela měly např. vdovy- panny, velmi chudé vdovy aj. Mimo otázky provdávání vdov hovoří Arthašástra také o druhém sňatku žen, jejichž muž se stal asketou, nebo byl již delší dobu nezvěstný a ani v takových případech nevylučuje možnost, aby žena vstoupila do nového svazku. Je tedy patrné, že v době kolem přelomu 4.a 3. stol. př. n. l.⁶⁶, kdy pravděpodobně Arthašástra vznikla, nebylo neobvyklé, aby ženy uzavíraly opakované manželství.

Oproti tomu později v Manuově zákoníku (přesná datace vzniku neexistuje, dotvořen byl zřejmě v 2. stol. n.l.⁶⁷) již dochází k posunu ve vnímání této otázky. Podle Manuova zákoníku by nemělo docházet k novému sňatku vdov, pouze k levirátním svazkům (nikoliv ale manželství) za účelem zplazení potomka. „Slaměná vdova“ neměla právo se znovu provdat, ale měla pokojně čekat na návrat svého muže. Vdova, která se již nikdy neprovdala, byla po své smrti odměněna. Pokud ale uzavřela nový sňatek, čekal ji po smrti trest. Manuův zákoník tedy usiloval o to, aby zvyk provdávání vdov, byl ve společnosti postupně vymýcen⁶⁸.

Dalším aspektem této problematiky, který je třeba zmínit je to, jakým způsobem byla vdova ve společnosti vnímána. Podle tradice se žena musela vdát, neboť být vdaná byla její dharma. Pokud ale ovdověla, přestala být vdaná, a tím svou dharmu porušila. Věřilo se, že pokud žena ovdověla, bylo to následkem špatných činů, které vykonala v tomto nebo předchozím životě. Vdova tedy byla nešťastná žena, která zapříčinila smrt svého manžela. Proto byly postupně vdovy vykazovány na okraj společnosti. V takové pozici měly tedy pochopitelně jen velmi malou šanci na to, že by našly nového manžela.

Otázka nového sňatku vdovy měla také svůj ekonomický aspekt- pokud se již žena neprovdala, nedocházelo k dělení a rozměňování majetku. Všechny tyto aspekty dohromady vedly postupně k praxi, kdy sňatek vdov byl ve společnosti de facto nepřijatelný. Diskuze

⁶³ D.M.Knipe, 1991, str. 195

⁶⁴ B. Knotková- Čapková (ed.), 2004, str. 114- 117

⁶⁵ český překlad: Dušan Zbavitel- Kautiljova Arthašástra, nakl. Arista, Praha 2001

⁶⁶ Werner, 1996, str. 49

⁶⁷ B. Knotková- Čapková, 2004, str. 118

⁶⁸ P. Mukherjee, 1978, str. 62-65

ohledně správnosti tohoto postoje a práva vdov na nový sňatek se otevřela spolu s jinými tématy v době společenských reforem 19. století, především pak zásluhou neohinduistických hnutí⁶⁹. Od roku 1856 jsou sňatky vdov oficiálně povoleny, nicméně v praxi nejsou dodnes příliš časté⁷⁰.

Rozvod

Jak jsem již o několik řádek výše nastínila, vedle vdov hledají obtížně druhého manžela také ženy rozvedené. Podle Zvláštního zákona o manželství z roku 1954 je rozvod možný, ale v indické společnosti je to stále relativně okrajová záležitost, i když také na tomto poli dochází ke změnám. Výraznými změnami není jen přibližně desetiprocentní nárůst rozvodovosti, ale od poloviny 20. století se také mění názory na to, co může být příčinou rozvodu. Na konci 50. let považovala většina žen za důvod k rozvodu pouze hrubé zacházení ze strany manžela nebo jeho špatný charakter. O deset let později se již mezi důvody, které ženy obecně považovaly za důvod ke zrušení manželství, počítala také třeba rozdílná povaha manželů nebo absence lásky. V sedmdesátých letech vyšlo na základě celoindického průzkumu najevo, že asi třetina žen považuje za důvod k rozvodu také vážné neshody s manželovou rodinou⁷¹. Dříve bylo zvykem, že rozvod navrhovali především muži a jejich ženy obvykle měly snahu se spíše dohodnout a udělat cokoliv, jen aby zůstaly vdané. V dnešní době navrhuje častěji rozvod ženy. Důvody jsou často ekonomického rázu a nezřídka souvisí s modernizací společnosti a postupnou emancipací. Mezi příčinami vedoucími k rozpadu manželství dominují problémy s věnem a fakt, že manželova rodina mnohdy vymáhá po manželčině rodině nejrůznější příplatky k věnu. Ne zcela neobvyklým důvodem ekonomického charakteru, který vede v Indii k rozvodu, je rozpor mezi tradicí a moderním, konzumním způsobem života: žena je posílána do práce a vydělává, ale očekává se, že v rámci tradičního smýšlení odevzdá všechny výdělek manželově rodině na přilepšenou.⁷²

⁶⁹ Werner, 1996, str. 192- 193

⁷⁰ B. Knotková- Čapková, 2004, str.137

⁷¹ Marková, 1998, str. 252

⁷² Marková, 1998, str. 252-254

Obrazy genderu ve sňatkových inzerátech

V praktické části bakalářské práce vycházím z překladů bengálské sňatkové inzerce. Přeložila jsem 50 inzerátů, v nichž ženich hledá nevěstu a 50 inzerátů, v kterých se hledá ženich. 88 inzerátů bylo přeloženo z bengálštiny, zbývajících 12 z angličtiny⁷³.

Kategorie, kterým budu věnovat v následující části svou pozornost jsou: kasta, světlá pleť a krása, oblast původu rodiny, vzdělání, zaměstnání, rodina nevěsty a ženicha, domácí založení nevěsty, věk, rodinný stav a další požadavky. Jedná se o genderové a společenské stereotypy, které v inzerátech převládají.

Překlady všech inzerátů, z nichž mnohé jsou v textu citovány, a také jejich bengálské a anglické originály uvádím v příloze.

Následující tabulky ukazují souhrnně výskyt jednotlivých kategorií v inzerátech. Tabulka A ukazuje v kolika procentech inzerátů uvádí inzerenti informace o své osobě v daných kategoriích, tabulka B pak ukazuje kolik procent inzerentů požadovalo danou vlastnost (kategorii) od eventuelního partnera či partnerky:

Tabulka A:

Kategorie	Muži%	Ženy%	Celkem%
Kasta	86	78	82
Světlá pleť	4	58	31
Krása	18	64	41
Oblast původu rodiny	70	70	70
Vzdělání	66	90	78
Zaměstnání	84	30	57
Rodiny nevěsty a ženicha	10	12	11
Domácké založení nevěsty	-	24	24
Věk	90	94	92
Rodinný stav	4	2	3

Tabulka B:

Kategorie	Muži%	Ženy%	Celkem%
Kasta	14	12	13
Světlá pleť	48	2	25
Krása	78	4	41
Oblast původu rodiny	-	-	-
Vzdělání	56	10	33
Zaměstnání	-	36	36
Rodiny nevěsty a ženicha	2	2	2
Domácké založení nevěsty	26	-	26
Věk	30	8	19
Rodinný stav	2	-	2

⁷³ Bengálské inzeráty byly překládány podle slovníku Bengali- English Dictionary, Sahitya Samsad, 1991 a Midget Bengali Dictionary, 2004; anglické podle slovníku Fronek, J.- Velký anglicko- český slovník, 2006

Sňatkové inzeráty hrají dnes na indickém sňatkovém trhu velikou roli. Do jisté míry přebírají roli tradičních dohazovačů, eventuelně přejímají roli, kterou dříve v otázce domlouvání sňatků zastávala velmi rozvětvená rodina s četnými kontakty. Především s migrací obyvatel do měst, v nichž často mizí tradiční pospolitý život a nahrazuje jej život ve více či méně anonymním prostředí, je čím dál složitější najít pro své potomky vhodného životního partnera.

Tradičně převažují v Indii stále sňatky domluvené, za ženicha a nevěstu domlouvá sňatek jejich rodina. Domluvených sňatků je v dnešní Indii stále kolem 95%⁷⁴. Tento jev má svůj historický kontext.

Již v eposu Rámájana a tím spíše také v Manuově zákoníku nacházíme zmínky o oddělování žen a mužů. Především Manuův zákoník hovoří o nutnosti střežit ženy a nedopustit, aby se dostaly do kontaktu s cizími muži⁷⁵. Tato tendence následně ještě zesílila s příchodem muslimů na indický subkontinent. První muslimové začali pronikat do Indie již v 7. století, zejména pak ale na konci prvního tisíciletí po Kristu⁷⁶. Oddělování žen mělo zejména zpočátku především význam ochrany před cizím elementem- tedy ochránit muslimky před hinduisty a naopak. Zvyk zvaný parda (parda doslova znamená „záclona“⁷⁷ - jedná se o zvyk důsledného zahalování žen a jejich oddělování od vnějšího, tedy mužského světa) se tedy postupně rozšířil do obou komunit a tím tedy v podstatě znemožnil mladým lidem navazovat kontakty nezávisle na vůli své rodiny. Dalším důležitým aspektem, který vedl k domlouvání sňatků je fakt, že hinduismus, jak jsem již uváděla v teoretické úvodní části práce, je systém zahrnující vedle náboženských a filosofických názorů také řadu společensko- organizačních norem a právě v tomto ohledu se jedná o velmi rigidní a důmyslně propracovaný celek. Především Manuův zákoník udává řadu praktických rad, norem a závazných pravidel pro fungování společnosti, včetně sankcí, které hinduistům hrozí za jejich porušení. Mnoho těchto sankcí bylo velmi tvrdých a mohlo vést až ke ztrátě kasty, což se rovnalo vyloučení ze společnosti. Proto většina hinduistů důsledně dbala na dodržování těchto pravidel, což se odrazilo i v otázce dojednávání sňatků- bylo třeba dohlédnout, aby nedošlo k porušení kastovních pravidel a proto o svatbě nemohli rozhodovat mladí lidé sami, ale bylo třeba se poradit se staršími a zkušenějšími v rodině. Tento fakt hraje výraznou roli ve sňatkové inzerci dnešní Indie. Ve zkoumaném vzorku bylo v 31% případů jasně uvedeno, že inzerát podával otec, resp. v inzerátu se vyskytovalo vyjádření „otec požaduje; otec hledá“. Příkladem může být například inzerát číslo 64, 67, 69, 97 aj. Ale i v ostatních případech lze předpokládat, že inzerentem nebyl samotný potenciální ženich či nevěsta, ale jejich rodina či rodinný příbuzný. To bohužel nelze jednoznačně v inzerátech určit, neboť v bengálštině jsou gramatické koncovky sloves první osoby jednotného a množného čísla shodné a osobní zájmeno, které by odlišilo gramatickou osobu jednotného a množného čísla, se v inzerátech neuvádí.

Kasta

Ve sňatkové inzerci je jednou z nejčastěji uváděných kategorií kasta: inzerent obvykle uvádí svou kastu a v rámci požadavků píše, zda má být ženich/ nevěsta ze stejné kasty, nebo zda kasta nerozhoduje, popřípadě se o ní vůbec nezmiňuje.

V přeložených inzerátech uvádělo 43 mužů z padesáti, z jaké pocházejí kasty, a v 14% případů také výslovně uváděli, z jaké konkrétní kasty má jejich budoucí manželka pocházet. Také v případě žen hledajících manžela byla čísla obdobná: ženy uváděly svou kastu ve 78% případů a v 12% výslovně požadovaly příslušnost ke konkrétní kastě u budoucího manžela. Spolu s údajem ohledně původu rodiny, o kterém ještě bude řeč, je údaj o kastě nejčastější

⁷⁴ Pojetí ženství v náboženských kulturách, kapitola Normativní modely ženství: Manuův zákoník a další vývoj postavení hinduistek; D. Marková, B. Knotková- Čapková, D. Pospíšilová

⁷⁵ D. Marková, 1998, str. 85-86

⁷⁶ D. Marková, 1998, str. 69-70

⁷⁷ D. Marková, 1998, str. 85

vyskytující se ve sňatkových inzerátech. V tomto případě se na rozdíl od jiných zkoumaných kategorií jako je např. krása, požadavek zaměstnání aj. neuplatňují rozdíly na základě genderové příslušnosti inzerentů. Jedná se spíše o celospolečenský jev, ovlivněný zejména tradicí a tím, nakolik daná rodina tradice dodnes ctí a uznává.

Rozdělení indické, a tedy samozřejmě i bengálské, společnosti podle kast je starý, rigidní systém. Kasty jsou dědičné společenské třídy, jejichž způsoby chování, zvyky a zejména mezikastovní vztahy jsou svázány pevnými pravidly, o kterých si i v dnešní moderní Indii mnoho lidí myslí, že nesmí být překračována. Kastovní systém vychází z původního indoevropského rozdělení společnosti na tři skupiny: 1) vládnoucí a válečnická vrstva, 2) kněžstvo, 3) třída produktivní, zahrnující všechny profese, řemesla a zemědělství. Po obsazení Indie indoárijským obyvatelstvem přibyla k tomuto systému ještě čtvrtá skupina- porobené obyvatelstvo, což dalo vzniknout novému rozdělení společnosti podle varny. Slovo varna doslova znamená barva- rasový kontext rozdělení společnosti je zde tedy zcela patrný. Právě lidé z porobených vrstev měli obvykle tmavší pleť než ti, kteří náleželi k ostatním třem skupinám a tak se postupně vyvinul systém vzájemných omezení v kontaktu mezi jednotlivými skupinami, který měl nejen rasový, ale následně také sociální aspekt⁷⁸.

Striktní dodržování kastovních pravidel souvisí s tím, že za překročení pravidel (mezi)kastovního chování byl člověk z kasty vyloučen, resp. ztratil svou kasty, což znamenalo de facto vyloučení ze společnosti a společenského života. Proto je uvádění kasty v inzerátech dodnes tolik důležité. V podstatě lze říci, že právě kasta je tradičně jedním z nejdůležitějších kritérií při uzavírání sňatku. Vždy se velmi hledělo na to, aby nedošlo k porušení kastovní endogamie- tedy aby nedocházelo k uzavírání mezikastovních sňatků. Protože ale v indické společnosti obvykle počet mužů převažoval nad počtem žen a najít vhodnou nevěstu uvnitř své kasty nebylo vždy jednoduché (neboť kasta nebyla zdaleka jediným kritériem), bylo nutné tuto situaci řešit. Již Manuův zákoník⁷⁹ připouští tzv. hypergamii, tedy svazek muže vyšší kasty s ženou z kasty nižší (tzv. *anulóma*), kdy děti dědily kasty po otci. Naopak uzavírání sňatku ženy vyšší a muže nižší kasty (tzv. *pratilóma*) bylo zavržováno. Povolení *anulómy* a zavržení *pratilómy* odůvodňoval Manuův zákoník tím, že žena přijímá vlastnosti manžela⁸⁰. S tím, nakolik byla tato pravidla úzkostlivě dodržována se setkáme i v staroindických eposech. Např. v příběhu Draupadí a výběru manžela ve *svajamvaře* (*svajamvara* je slavnost, při níž si žena, obvykle v rámci nějakého souboje, sama vybírá manžela; tento zvyk byl výsadou kasty kšatrijů): ve slavné *svajamvaře* zvítězil princ Ardžuna, kterého ale nikdo ze zúčastněných nepoznal. Draupadín otec okamžitě vynaložil velké úsilí, aby odhalil totožnost mladíka, který se měl stát chotěm jeho dcery a to právě z obavy, aby nedošlo k *pratilómě*, neboť to by mělo neblahý dopad na další život, jak jeho dcery, tak zetě i jejich potomků.

Právě díky hypergammím sňatkům začalo docházet ke tříštění původního rozdělení společnosti na čtyři varny a postupně vznikala kastovní systém. Při mezikastovních sňatcích docházelo ke vzniku mnoha podkast (*džáti*) a celý systém je tedy dnes mnohem složitější, než by odpovídalo základnímu rozdělení na kasty bráhmanů, kšatrijů, vaišjů a šúdrů. V inzerátech jsem se setkala s mnoha podkastami jako jsou např. mlékař, olejář, lazebník aj. Tyto názvy kastovních skupin, jak je patrné, vychází z tradičního dělení povolání podle kast- lidé z těchto kast by nejspíše náleželi do dvou nižších kast, tedy mezi vaišje a šúdry. Nicméně ne vždy bylo možné najít anglický, resp. český ekvivalent k bengálskému názvu kasty; v několika případech slovník u daného výrazu pouze uváděl, že se jedná o hinduistickou kasty, ale neudával žádný konkrétní překlad daného slova. V takovém případě ponechávám v překladech inzerátů původní bengálské slovo, pouze přepsané latinkou na základě pravidel o

⁷⁸ Werner, 1996, str. 104

⁷⁹ The laws of Manu, 1991, kapitola 3, 12-17

⁸⁰ D. Marková, 1998, str. 40

populární transkripci. Z tohoto faktu plyne, že kastovní systém současné Indie je velmi spletitý a rozvětvený systém.

K upevnění kastovního systému přispělo vedoucí postavení kasty bráhmánů a jejich zájem o nadřazenost ostatním skupinám⁸¹. Ve srovnání s ostatními kastami se právě bráhmani nejvíce snažili dodržovat kastovní pravidla a pravidla rituální čistoty, které ustanovil především Manuův zákoník⁸². Tento fakt je patrný také ve zkoumaném vzorku sňatkových inzerátů. Právě inzerenti z bráhmanské kasty uváděli ve svých požadavcích nejčastěji, že hledají nevěstu/ ženicha ze stejné kasty. Např. v inzerátu č.35 uvádí inzerent, že je bráhma a mezi jiným požaduje „...nevěstu z bráhmanské kasty“; stejně tak v inzerátu 37 se píše, že „otec hledá (pro ženicha) velmi krásnou bráhmanskou nevěstu“. Podobné je to i v případě, kdy ženy hledají ženicha: v inzerátu 91 se píše, že rodina hledá „...kulturního, bráhmanského ženicha“, stejně tak v posledním z přeložených inzerátů, č. 100, je kasta nevěsty uvedena na prvním místě a mezi požadavky figuruje požadavek bráhmanské kasty. Dalšími takovými inzeráty, kde je výslovně požadována bráhmanská kasta jsou např. inzeráty 94 a 38. Pokud ovšem rodina smýšlí moderně a nelpí příliš na tradicích, stojí obvykle na konci inzerátu věta „Kasta nerozhoduje“, eventuelně inzerent hledá partnera (-ku) „ze stejné či jiné kasty“, čímž tedy opět vyjadřuje, že kasta není pro danou rodinu rozhodujícím kritériem při domlouvání sňatku.

Jak vyplývá z předešlého textu, je tedy dělení podle kast v současné hinduistické společnosti stále ještě velmi aktuální téma, byť současné indické zákonodárství s touto kategorií již nepočítá. To, nakolik je ale kastovní aspekt ve společnosti stále přítomný, je možné pozorovat nejen ve svatebních inzerátech. Jiným důkazem může být třeba pozitivní diskriminace; v rozhovoru pro periodikum Týden hovořil o této problematice indický velvyslanec v ČR P.S. Raghavan a mimo jiné uvedl, že indický kabinet velmi podporuje pozitivní diskriminaci vůči nižším kastám, aby její příslušníci měli více šancí, dostat se na vyšší společenskou úroveň⁸³. Snahu o lepší „sebe prezentování“ v rámci kastovního systému lze najít také ve sňatkových inzerátech. Jednou z nižších podkast je podkasta „mlékař“- *ghošo*. Někteří příslušníci této kasty se ale mohou pyšnit tím, že jsou také potomky krále Džádoba a často toto označení uvádí v inzerátu namísto jednoduchého názvu kasty, protože lépe zní a působí vznešeněji. Prakticky v obou případech říkají inzerenti totéž a čtenáři je jasné, z jaké kasty a tedy zřejmě z jakých sociálních poměrů uchazeč pochází, nicméně snaha o lepší obraz své osoby je silná a to především na poli sňatkovém- neboť čím lepší obraz sebe samého nabídne, tím více mohou požadovat od partnera/partnerky.

Světlá pleť a krása

Jak jsem zmínila o několik řádků výše, souviselo původní rozdělení do kast také s rasovým aspektem. Porobené obyvatelstvo mělo obvykle tmavší pleť než nově příchozí, kteří si získávali a upevňovali moc a vlivné pozice. Postupem času se tedy světlá pleť stala do jisté míry symbolem určité nadřazenosti a vlivu (v souvislosti s vlivem a nadřazeností, kterou si na indickém subkontinentu postupně získávali Árijové) a také krásy. Světlá pleť byl ideál krásy, který do Indie pronikl právě s příchodem árijovského obyvatelstva⁸⁴. A právě tento ideál se nesmírně často objevuje také v dnešních sňatkových inzerátech- světlá pleť jako jedna z hlavních podmínek krásy- je dodnes na sňatkovém trhu velmi důležitá a to především u žen. V této otázce, na rozdíl od požadavků na kastovní příslušnost, existují značné rozdíly

⁸¹ B. Knotková- Čapková, 2004, str. 134

⁸² O vytvoření sociálního systému, právech jednotlivých skupin a hierarchickém uspořádání společnosti viz The laws of Manu, 1991, kapitola 1. a 5.

⁸³ Týden 11/2007

⁸⁴ Pojetí ženství v náboženských kulturách, kapitola Mytologické archetypy ženství; D. Marková, B. Knotková-Čapková, D. Pospíšilová

genderového charakteru. Ve 58% případů se ženy zmiňovaly v inzerátech o barvě své pleti, u mužů padla taková zmínka jen ve 4% případů. A naopak: 48% mužů požadovalo ženu se světlou pletí, ale z žen měla tento požadavek jedna z 50. Nakolik může být pro budoucí sňatek barva pleti rozhodující, je patrné z několika málo inzerátů, v nichž ženy uvádí různé „odstíny“ pleti: tak např. v inzerátu č. 55 se dokonce uvádí, že nevěsta má růžolící pleť. Naopak inzeráty 59, 66, 71 a 75 uvádí, že žena hledající ženicha má tmavší odstín pleti. Nicméně bengálské slovo *forša*, tedy světlý, pochopitelně v inzerci převládá, neboť mít světlou pleť znamená mít dobré vyhlídky na uzavření dobrého sňatku. Údaj o barvě pleti se v inzerátech obvykle vyskytuje jako jedna z prvních informací, kterou o sobě žena poskytuje a často je to i jedna z mála věcí, které se potenciální ženich o inzerentce dozví. Příkladem je např. inzerát č. 88: „25/5', světlá pleť, dokončené studium B.Sc.“.

Spolu s barvou pleti úzce souvisí také otázka krásy, která je na sňatkovém trhu rovněž hojně diskutovaným kritériem. Nicméně i v tomto případě platí to, co jsem již zmiňovala o několik řádků výše: i zde existují v požadavcích a v informacích, které o sobě inzerenti poskytují, velké genderové rozdíly, plynoucí z tradičního vnímání ženy, jako té, která má být krásná; respektive má být krásná pro svého manžela, jak se o tom hovoří např. v Manuově zákoníku⁸⁵.

Ve vybraném vzorku o sobě uvádělo 64% žen, že jsou hezké či pěkné, ale totéž požadovala od partnera pouze jedna žena z padesáti. A inverzně- pouze 18% mužů hledajících nevěstu o sobě v inzerátu uvedlo, že jsou pohlední, ale hezkou či pěknou partnerku požadovalo 78% z nich. Rozdíl při tom není pouze v číslech, ale také ve výrazech. Ženy o sobě píší, že jsou buďto *šundor* nebo *šustrí*, oboje v podstatě znamená krásná, pěkná, dobře vypadající. Slovo *šustrí* je ale o něco více zabarveno- v zásadě je možno říci, že v tomto kontextu *šundor* znamená spíše dobře vypadající, pohledná, ale slovo *šustrí* označuje přímo krásnou ženu. Slovo *šundor* navíc označuje jakoukoliv ženu obecně, kdežto slovo *šustrí* nese význam hezká žena- manželka. V textech inzerátů pak převládají slova *šustrí* a *šundori*. Slovo *šundori* vznikne tím, že se k již zmiňovanému výrazu *šundor* přidá partikule *i*, která má v bengálštině význam zdůraznění slova, či větného celku, s kterým se pojí, a tím tedy výsledný výraz neznámá již jen „pěkná“, ale dokonce „velmi pěkná“. Hojně užívání výrazů *šustrí* a *šundori* pak jasně vypovídá o důležitosti krásy budoucí nevěsty.

Tradičním archetypem krásy žen (nikoliv tolik mužů) jsou dlouhé vlasy a tak se tedy tento požadavek vyskytuje i v současných sňatkových inzerátech. Ve zkoumaném vzorku jsem se s požadavkem dlouhých či krásných vlasů setkala ve 2%. Nejběžnější požadavky krásy jsou tak příkladně shrnuty např. v inzerátu č. 33, v němž muž hledající nevěstu uvádí: „Požaduji nevěstu se světlou pletí, dlouhými vlasy, hezkou“. Obdobně tak i v inzerátu č. 72 najdeme zmínku o vlasech ve smyslu atributu krásy: „...nevěsta se světlou pletí a nádhernými vlasy, šikovná v domácích pracích hledá ženicha“.

Novodobým archetypem krásy je naopak štíhlá postava. I toto kritérium je genderově odlišné. Zatímco ženy nepožadovaly štíhlého ženich ani v jednom z přeložených inzerátů, v daném vzorku požadovalo štíhlou nevěstu 16% mužů. Zajímavé je, že ačkoliv existuje v bengálštině několik výrazů pro slovo „štíhlý“, vyjadřující různé nuance (např. slovo *pátlá* znamená velmi štíhlý, hubený; oproti tomu výraz *čhipčhipe* značí štíhlost, ale nikoliv vyhublost), používají inzerenti pouze bengálského přepisu anglického slova „slim“. Jedním z důvodů pro tento jev je všeobecné pronikání anglických výrazů do, zejména hovorové bengálštiny. Druhým důvodem je, že požadavek štíhlé ženy je spíše moderní záležitost a s ní se lépe pojí anglický výraz; oproti tomu jsou obvykle tradiční požadavky ohledně krásy, světlé pleti či vlasů psány bengálsky.

⁸⁵ D. Marková, 1998, str. 43 a The laws of Manu, kapitola 9

Oblast původu rodiny

Spolu s informacemi o kastě, věku a výšce inzerenta figuruje obvykle v inzerátu na jednom z prvních míst také informace o oblasti původu rodiny. Informace má podobu zkratky pro „*Paščim Banga*“ - tedy Západní Bengálsko a „*Púrba Banga*“ - Východní Bengálsko.

Toto rozdělení na Západní a Východní Bengálsko má pochopitelně svůj historický kontext. Tradičně žije na území dnešní Indie a Pákistánu nejen mnoho hinduistů, ale také muslimů, kteří začali přicházet do Indie již v sedmém, ale především pak od devátého století po Kristu⁸⁶. Obyvatelstvo bylo na obou územích smíšené až do roku 1947. Právě po skončení druhé světové války začaly diskuse o nezávislosti Indie a spolu s nimi byla diskutována také otázka vytvoření samostatného muslimského státu. Tuto myšlenku podporovala zejména Muslimská liga, politická strana, která působila paralelně s Indickým národním kongresem⁸⁷. Po dlouhých jednáních podpořila britská správa návrh vytvoření dvou nezávislých států- muslimského Pákistánu a hinduistické Indie. V červenci 1947 schválil britský parlament zákon o nezávislosti Indie, jehož součástí bylo nařízení o demarkaci hranic Indie a Pákistánu. Tyto hranice vstoupily v platnost 15. srpna 1947.

Na celém diskutovaném území žilo smíšené hinduistické a muslimské obyvatelstvo, ale nejvýraznější byla tato smíšenost ve dvou oblastech- Paňdžábu a Bengálsku. Obě tyto oblasti byly rozděleny liniemi, které určila komise, v jejímž čele stál C. Radcliffe. Obyvatelstvo obou nově vzniklých státních celků se mělo přestěhovat tak, aby vznikly dva pokud možno nábožensky jednotné státy: muslimský Pákistán (rozdělený na Západní Pákistán- dnešní Pákistán a Východní Pákistán- dnešní Bangladéš) a hinduistickou Indii⁸⁸. K vytvoření nábožensky zcela jednotných území ovšem i přes velké úsilí nedošlo, protože mnoho lidí své původní domovy po roce 1947 neopustilo⁸⁹.

Vzhledem k tématu bakalářské práce je pro nás nejvíce zajímavé rozdělení Bengálska. V dnešním Západním Bengálsku- svazovém státu Indické republiky je tradičně většina obyvatelstva hinduistická, kdežto ve Východním Bengálsku – od roku 1971 Bangladéš, převažují muslimové. Tento fakt má nesporně vliv na životní styl v obou částech Bengálska. Jedná se o záležitosti každodenního života- odlišné způsoby vaření, rituály, některé tradice. I když inzerenti uvádějí jako oblast původu rodiny Východní Bengálsko, žijí již mnohdy celá desetiletí v Západním Bengálsku. Nicméně je velmi běžné, že se rodina snaží udržovat původní zvyklosti a rodinné tradice, které jsou od těch západobengálských odlišné a zřejmě by takto smíšené manželství muselo čelit mnoha neshodám a nedorozuměním⁹⁰. Proto je informace o původu rodiny velmi důležitá a figuruje v 70% inzerátů. Tuto informaci udávaly shodně často ženy i muži.

Vedle tohoto základního dělení rodin na původ v Západním a Východním Bengálsku se dnes také v bengálských sňatkových inzerátech lze setkat s inzerenty trvale žijícími nebo pracujícími v zahraničí, ale hledajícími nevěstu či ženicha v Indii. Také ve vzorku, který je pro tuto práci k dispozici se takové inzeráty nacházejí. Jsou to např. inzeráty č. 32, v němž se inzerující muž zmiňuje o tom, že je „...pracující v USA jako manažer/ New York“, obdobně také v inzerátu č. 49 stojí: „...Ženich pracuje v zahraničí“.

Tradice domlouvání sňatků každopádně přetrvává i v rámci indických komunit žijících trvale mimo území Indie. Pomocí sňatkových inzerátů uveřejňovaných v bengálských periodických lze zřejmě najít pro svého potomka indického životního partnera i mimo Indii. Takový je inzerát č.95: „Dobře vzdělaného, kvalifikovaného, pohledného bengálského ženicha, ve věku 28-33 let, s kulturními kořeny, žijícího v USA hledáme pro naši krásnou, okouzující, dobře

⁸⁶ D. Marková, 1998, str. 69-70

⁸⁷ D. Marková, 1998, str.158

⁸⁸ Dějiny Indie, 2003, str. 814- 818

⁸⁹ Více k tématu viz D. Marková, 1998, str. 158-165

⁹⁰ Uvedeno na základě konzultace s bengálskou vysokoškolskou profesorkou Šefalí Moitrou.

vzdělanou dceru, 28 let (5'7''), která sdílí silné kulturní a rodinné hodnoty; narodila se a žije v USA“.

Vzdělání

Jak bylo již napsáno v kapitole „Obrazy genderu v procesu modernizace“, hraje od 19. století v Bengálsku stále větší roli vzdělání. Statisticky sice stále existuje v dnešní Indii velké množství negramotných lidí- jedná se o něco málo přes 30%, ale přesto je vzdělání v životě běžného Inda – a tedy i na sňatkovém trhu- stále důležitější.

Vzhledem k sekulárnímu charakteru Indické republiky existuje široká možnost navštěvovat státní školy. Velkým problémem v otázce vzdělávání ale zůstává fakt, že i na státních školách je často nutné, aby rodina školáků hradila učebnice a také náklady na školní uniformu, což může mnohdy pro rodinu znamenat nepřekonatelnou finanční zátěž. Zejména pak na vesnicích je situace horší než ve městech, nicméně postupně dochází ke zlepšování. Pro srovnání: v roce 1951 bylo ve venkovských indických oblastech gramotných 19% mužů (ve městech 45%), ale jen necelých 5% žen (ve městech pak bylo gramotných cca 22% žen). V roce 1981 bylo v rurálním prostředí gramotných téměř 50% mužů (ve městě více než 76%) a téměř 22% žen (ve městech přes 56%). Údaj z roku 2001 hovoří o tom, že ve venkovském prostředí bylo 71% mužů gramotných (ve městě 86%) a gramotných žen zde bylo 46% (ve městech 73%).

Z čísel je patrné, že, co se gramotnosti týká, existují dodnes veliké rozdíly nejen mezi vesnickým a městským prostředím, ale také mezi gramotností mužů a žen. O příčinách tohoto rozdílu jsem hovořila podrobně v kapitole o procesech modernizace, v podkapitole o významu vzdělání. Lze říci, že důvody pro odlišnou úroveň vzdělání, kterého se dostává mužům a ženám, zůstávají v podstatě neměnné.

Přesto ale vzdělání, jak u mužů, tak u žen, není v případě domlouvání sňatků zanedbatelná informace. Genderově odlišné jsou ale často důvody, proč tomu tak je.

Muži obvykle uvádí ve sňatkových inzerátech úroveň dosaženého vzdělání z toho důvodu, že tím vlastně poskytují informaci o perspektivě svého zaměstnání a kariérního postupu. Protože tradiční rozdělení rolí v indické rodině je značně rigidní, platí dodnes, že je to především muž, kdo má za úkol zabezpečit rodinu po finanční stránce. Ve vzorku přeložených inzerátů uvádělo své vzdělání 66% mužů. Toto číslo se může ve světle výše napsaných informací jevit jako nízké, nicméně je třeba vzít v úvahu zmíněnou souvislost vzdělání a zaměstnání: pokud muž neuvádí své vzdělání, uvádí alespoň, jakou má práci. Pouze v jednom případě z padesáti nevedl inzerent ani své vzdělání, ani zaměstnání. Jedná se o inzerát číslo 20 se zněním: „Východní Bengálsko, potomek krále Džádu, šest stop vysoký, chce přirozeně krásnou nevěstu se světlou pletí, vystudovanou, vysokou 5'2''“. V tomto inzerátu sice není žádná zmínka o tom, jaké vzdělání pisatel má, ani nenaznačuje nic ohledně svého povolání, ale vzhledem k tomu, že sám požaduje vzdělanou nevěstu, je pravděpodobné, že ani on nebude nevzdělaný.

Vzdělanou nevěstu požaduje ve svých inzerátech 56% mužů. Někdy muž hledající vhodnou nevěstu uvádí přesně, jaké vzdělání by žena měla mít, jak je tomu např. v inzerátu č. 17: „...Chci nevěstu s titulem Eng. Med., přirozeně krásnou a domáckou“. To má obvykle souvislost s jeho zaměstnáním- muž očekává, že mu žena bude pomáhat např. v rodinné firmě. Většinou se ale v inzerátech objevuje pouze slovo „graduate“ (není neobvyklé, že je tento anglický výraz pouze přepsán do bengálského písma) či bengálský výraz „*snátak*“- vzdělaná nebo slovo „*šikhitá*“- vystudovaná. Tak je tomu na příklad v inzerátech č. 6: „...Hledám vzdělanou, hezkou, dobrou manželku“ a č. 4: „...jediný syn chce domáckou, vystudovanou a přirozeně krásnou nevěstu“.

Ženské vzdělání má obvykle na sňatkovém trhu především hodnotu reprezentativní. Ve vybraných inzerátech uvádělo své vzdělání 45% žen. Nicméně není nijak zvlášť neběžné, že

se mladá žena po ukončení vysokoškolského studia vdá a v oboru, který vystudovala, nikdy nepracuje. Vzdělání manželky je tedy především otázka prestiže. Protože ale více než polovina mužů považuje vzdělanou nevěstu, informují také ženy hledající manžela svého potencionálního partnera o svém vzdělání.

Zaměstnání

V předchozí podkapitole jsem zmínila, že podle tradičního rozdělení rolí, připadá starost o finanční zabezpečení rodiny mužům a starost o domácí sféru, domácnost a děti ženám. Ačkoliv toto rozdělení stále do značné míry platí, lze i v Indii pozorovat posun. Ukazatelem můžou být právě sňatkové inzeráty a na jejich základě zjištěné procento žen, které uvádí své zaměstnání. Podle statistických údajů bylo v roce 1981 v Indii 19,67% žen výdělečně činných. O deset let později to bylo již více než 22%. V těchto statistických údajích pak pochopitelně nebývají zahrnuty údaje o ženách pracujících doma, či docházejících do jiných domácností- tedy údaje o ženách, které se živí např. úklidem, žehlením prádla a jinými „drobnými“ pracemi⁹¹.

V přeložených inzerátech uvádělo své zaměstnání 30% žen (jedním z nejčastěji uváděných povolání je učitelka) a 36% z nich pak mělo konkrétní požadavky ohledně zaměstnání budoucího manžela. Jednalo se především o typ zaměstnavatele: tedy o práci ve vládním či soukromém sektoru, některé inzeráty výslovně uvádí také požadavek, aby byl potenciální manžel obchodník, učitel apod. Takový inzerát může vypadat například takto: „Západní Bengálsko, kasta olejářů, 34/5'3'' B.Sc. (h)/ B.Ed., učitelka ve škole hledá ženicha ze stejné/ jiné kasty se zaměstnáním ve státní správě nebo jako učitel“ (inzerát č. 85). Je tedy patrné, že ženy mívají konkrétní představy, čím by se měl jejich manžel živit a s tím tedy také spojené představy, kolik by asi měl vydělávat. Dalších 10% žen uvedlo, že si přejí, aby byl manžel dobře situovaný.

Oproti relativně nízkému procentu pracujících žen vyniká skutečnost, že zaměstnání jako jednu z podstatných informací uvedlo v inzerátech 84% mužů, v dalších 42% případů muži zmiňovali, že jsou dobře finančně situovaní. V inzerátech pisatelé běžně hovoří o vlastnictví domu, bytu či auta, jako je tomu např. v inzerátu číslo 17: „...dobře vypadající 33/6'2'', B.Com., vlastníci pětipatrový dům v Kolkatě, auto a s více než jednou profesí...“.

Na rozdíl od konkrétních požadavků na manželčino vzdělání nebyl ani v jednom inzerátu požadavek, aby budoucí manželka pracovala. O tom, nakolik je stále nezvyklé, aby vdaná žena pracovala, svědčí inzerát č. 7: „Východní Bengálsko, příslušník kasty olejářů, 33/ 5'6'' B. Com., zaměstnanec firmy Ltd. Co. v Kolkatě, s vlastním domem. Chci dobře vypadající, vystudovanou manželku. Manželka bude moci pracovat“. Nejčastěji pracujícími ženami jsou mladé svobodné dívky, které si často vydělávají na věno⁹².

Rodina nevěsty a ženicha

Vzhledem k silné, dodnes přetrvávající tradici patrilinearity se v bengálských sňatkových inzerátech objevuje také hodně informací o ženichově rodině. Tradiční model rodinného soužití představuje v Indii velkorodina. Mladá novomanželka se obvykle po svatbě stěhuje do tchánova domu, kde celá rodina žije pospolitým životem. Proto se při vyjednávání sňatků nehledí pouze na příjem budoucího manžela, ale na finanční situaci celé rodiny. V přeložených inzerátech uvádělo 12% mužů hledajících manželku také povolání svého otce, eventuelně informaci, že pobírá od státu důchod. Takové informace najdeme např. v inzerátu č. 50: „Východní Bengálsko, podkasta varny šúdrů, 30/5'3'' H.S., otec a matka jsou učitelé, vlastní obchodní činnost v Kolkatě- hledám hezkou ženu domáckého založení.“ Rovněž

⁹¹ D. Marková, 1998, str. 244

⁹² D. Marková, 1998, str. 244

inzerát č. 18 má podobné znění: „Potomek krále Džádu, jediný syn učitele v důchodu, obchodník BA 26/5'9'' chce dobrou manželku.“

Také v inzerátech, ve kterých hledají ženy vhodného manžela, bývá řeč o finanční situaci nevěstiny rodiny. V tomto případě je ale důvod jiný- pro uzavření sňatku bývá dodnes nezbytné nevěstino věno. Zvyk se vyvinul z původní tradice zvané *stridhana*, což byl výraz označující majetek, který nevěsta dostávala od svých rodičů věnem a který patřil jen jí. Často se jednalo např. o šperky a jiné cenné předměty. Asi od 7. stol. našeho letopočtu začaly diskuze o tom, zda je možné, aby žena v rámci majetku *stridhana* vlastnila také nemovitosti. V zájmu manželovy rodiny pochopitelně bylo, aby byl nemovitý majetek zahrnut do rodinného vlastnictví. Postupem času se obsah slova *stridhana* proměnil: z osobního majetku nevěsty se stalo věno, které se po svatbě stává majetkem ženichovy rodiny. Především od 19. století začaly náklady na věno neúnosně stoupat. Od roku 1961 je podle indických zákonů zakázáno placení a vymáhání věna. Nicméně v praxi tento starý a houževnatě se držící zvyk rozhodně nevyrazil. Zásadní rozdíl spočívá především v tom, že se o otázkách věna již nehovoří otevřeně. Proto tedy ve sňatkových inzerátech nenajdeme přímé požadavky a nabídky ohledně věna, ale pouze informace o majetkových poměrech rodiny. Z těchto informací je pak možné odvodit, jak vysoké věno bude nevěstina rodina schopna vyplatit. Svou roli ohledně výše možného věna pochopitelně hraje také počet dcer v rodině. I tento fakt může být v inzerátu zmíněn, protože čím více dcer, tím menší věno může v běžné rodině každá z nich dostat. Příkladem je inzerát č. 53: „Otec je zaměstnán jako úředník, má vlastní dům a v rodině jsou dvě dívky na vdávání...“

Údaje o počtu dětí v rodině nejsou v inzerátech obecně neobvyklým jevem. Především pokud je inzerent jediným dítětem svých rodičů, bývá to v inzerátu zmiňováno. Důvodem je opět majetek- jediný syn se nemusí dělit o dědictví s dalšími bratry. Tak je tomu např. u muže z inzerátu č. 2: „Běžný muž 27/5'7'', nedostudovaný, jediný syn v rodině, povoláním obchodník; otec v důchodu...“ Z pochopitelných důvodů má ještě lepší vyjednávací pozici ten, který je jediným dítětem v rodině: „Západní Bengálsko, kasta olejářů, 28/5'9'', jediný potomek v rodině, zavedený obchodník...“ (inzerát č. 15).

V některých inzerátech je důraz kladen také na to, zda je rodina tradiční či moderní, eventuelně neortodoxní. Podle tohoto kritéria mívá příslušná rodina zorganizovaný svůj běžný život a také vztahy mezi jednotlivými členy. Rozdíly mohou být značně veliké: od rodiny uznávající tradiční hierarchické patriarchální uspořádání vztahů až po rodiny nenamítajících nic proti tomu, že mladý pár žije samostatně, odděleně od ženichovy rodiny, byť tento model stále ještě není zcela běžným jevem. Podle toho, nakolik je rodina tradiční lze také předpokládat dosažené vzdělání dětí a studované obory, zda bude rodina považovat věno apod. Obecně podle kritéria tradiční/ moderní lze usuzovat na budoucí život mladého páru.

V daných inzerátech uvedli muži ve 4% procentech, že pochází z tradiční rodiny, ženy v 8%. Možné vysvětlení takového rozdílu lze hledat v interpretaci rodiny jako instituce zajišťující „správnou“ výchovu, tedy výchovu k poslušnosti, nezkaženosti, počestnosti, které se zvláště u žen velmi cení.

Nakolik se indická společnost a rodina ocitá v rozporu mezi tradičním a moderním pojetím rodinného života ukazuje ve své povídce „Pořád stejná“ také hindská spisovatelka Sudha Arórová (z hindštiny přeložila D. Marková)⁹³. V povídce vystupuje vždy jen muž a žena, přičemž v první části vyčítá muž ženě, že se celé dny stará jen o domácnost, děti a po svatbě přestala studovat. Druhá část povídky ukazuje domácnost, v níž žije moderní, vzdělaná a zaměstnaná žena, jejímuž muži tyto její veřejné aktivity vadí. Příznačné nicméně je, že v obou

⁹³ S. Arórová: Pořád stejná, překlad D. Marková: Nový Orient 4/ 2001

případech vystupuje muž jako aktivní, světažnalý a vládce rodiny, který vnímá ženu pouze jako pasivní, nízké a špatné stvoření.

Domácké založení nevěsty

Velmi častým požadavkem objevujícím se ve sňatkových inzerátech je domácké založení nevěsty. Bengálský výraz *gharojá* znamená doslova domácký, vhodný pro rodinu. Výraz domácký v indickém kontextu vyjadřuje především smysl pro rodinu, rodinnou atmosféru, starostlivost o domácí pohodu a starání se o členy rodiny. Muži ve svých požadavcích uváděli domáckost ve 26% inzerátů. Tento údaj je téměř shodný s tím, jak často popisovaly v inzerátech ženy samy sebe jako domácké- ve 24%. Inzeráty, v nichž se vyskytuje požadavek domáckého založení nevěsty jsou různorodé. Nelze říci, že by požadavek domáckého založení souvisel nějak s dosaženým či požadovaným vzděláním ženicha a nevěsty. Inzeráty mohou být bez jakýchkoliv zvláštních požadavků, jako třeba inzerát číslo 34: „Východní Bengálsko, kasta- potomek mudrce Kašjapy, pohledný, 32/6', obchodník s vlastním bydlením. Požadují nevěstu se světlou pletí, hezkou, domáckého založení.“, nebo také mohou znít takto: „Východní Bengálsko, kasta bráhmán, 37/5'7'', B.Com., zaměstnání v soukromém sektoru. Hledám nevěstu se světlou pletí, pěknou, s vystudovanou vysokou školou, ve věku min. 31 let, domáckého založení, z bráhmanské kasty.“ (inzerát č. 35).

Ženy ovšem v inzerátech neuvádějí pouze informaci o svém domáckém založení, ale některé také píší, že jsou šikovné v domácích pracích. Takto o sobě v přeloženém vzorku informuje šest procent žen. Stejně tak jako kritérium domáckého založení nelze dávat do souvislosti se vzděláním inzerentů, nelze zřejmě ani informace o zručnosti v domácích pracích dávat do nějaké souvislosti s nevěstí vzděláním. Najdeme inzeráty, v nichž nevěsta šikovná v domácích pracích popisuje sama sebe především jako hezkou, se světlou pletí a nádhernými vlasy, takže inzerát vyznívá velmi tradičně (č. 72). Značně odlišný je pak např. inzerát č. 63: „Západní Bengálsko, vyšší hinduistická kasta, vlastní dům v Kolkatě, v rodině je jediná dcera na vdávání; nevěsta je hezká 33+/5'3'', dobře obeznámená s domácími pracemi, hovoří anglicky na středně pokročilé úrovni, titul B.A., má rovněž učitelskou praxi a umí zpívat, má diplomy/ certifikáty v různých oborech. Hledáme pro ni chytrého, dobře situovaného ženicha.“

Věk

Podle Manuova zákoníku měl otec povinnost provdat svou dceru ještě před pubertou⁹⁴ a to ze dvou důvodů. Prvním byla snaha zajistit, aby dcera zůstala až do svatební noci pannou. Manu připisoval ženám mnoho nepěkných vlastností včetně toho, že rády svádí muže bez ohledu na jejich krásu a věk a v principu se domníval, že je nutné ženy střežit a nelze jim věřit. Tyto názory se staly postupem času obecně přijímanými a tak je jen logické, že se dětské sňatky ve společnosti ujaly. Vezmeme-li v úvahu, nakolik důležitá byla legitimita potomků, respektive synů v otázkách dědických řízení, je jasné, že existovala maximální snaha o kontrolu mladých dívek, pozdějších manželek a matek.

Druhým odůvodněním dětských sňatků je skutečnost, že mladá nevěsta se obvykle stěhuje do domu svého manžela. Aby si mohla dívka zvyknout a aby si jí mohla tchýně „dovychovat“, bylo vhodné provdat dceru co nejdříve a co nejdříve ji také poslat do nového domu.

Dnešní nevěsty jsou pochopitelně vždy dospělé ženy. Průměrný věk inzerentek je 27,36 let. Nejstarší je 40 let, nejmladší 20. Věkový průměr inzerentů ze zkoumaného vzorku je 29,7 let. Nejstaršímu inzerentovi bylo 42 let, nejmladšímu 24. 6% mužů ve svých inzerátech věk

⁹⁴ The laws of Manu, 1991, str. 208

nevedlo, zatímco ženy tuto informaci uvedly všechny. Muži naopak častěji uvádějí, kolik let by mělo nevěstě být. (Muži uvedli věk nevěsty v 30% a ženy v 8% inzerátů). Na základě konkrétních požadavků je patrné, že spolu s vymizením dětských sňatků se také oproti tradici zmenšil obvyklý věkový rozdíl mezi manželi. Podle Manua si muž ve věku 24 let měl vzít osmileté děvčátko⁹⁵. Jaká je dnešní situace vyplývá z citovaných inzerátů: v inzerátu č. 2 hledá muž ve věku 27 let jednadvacetiletou nevěstu, v inzerátech 10 a 15 je věkový rozdíl mezi inzerentem a hledanou nevěstou 5 let, největší věkový rozdíl mezi mužem hledajícím nevěstu a eventuelní partnerkou je 8 let (inzerát č. 28).

Rodinný stav

Ačkoliv podle Zvláštního zákona o manželství z roku 1954 je v Indii povolen rozvod, jen mizivé procento inzerentů uvádí, že by byli rozvedení. Genderové rozdíly jsou v této problematice zásadní: zatímco rozvedený muž se nepotýká s příliš velkým problémem při hledání nové partnerky, má rozvedená žena podstatně složitější situaci. důraz na pouze jeden sňatek žen je v bengálské společnosti stále velmi zřetelný. Konkrétně lze posuzovat situaci v citovaných inzerátech: v inzerátu 32 a 36 píší muži hledající nevěstu, že jsou rozvedení. Příznačný je především 36. inzerát: „Kasta bráhman, pan Banerjee 32+/5'8'', zaměstnán jako hotelový manager, rozvedený bez závazků. Vlastní dům na Howrah Maurigam. Hledá nevěstu se světlou pletí, vystudovanou, neprovdanou, domácího založení, ve věku 22-27 let a s výškou 5'4''-6''.“ Rozvedená žena není na sňatkovém trhu příliš žádána, jak naznačuje i výše citovaný inzerát, stejně tak jako žena ovdovělá, byť sňatky vdov byly povoleny již v roce 1856. Z padesáti přeložených inzerátů neuváděla ani jedna žena, že by byla rozvedená nebo ovdovělá. Naopak, v inzerátu č. 74 inzerentka klade důraz na fakt, že je i přes svůj relativně vysoký věk stále svobodná: „Hezká, vzdělaná a neprovdaná žena z kasty kájastha, 40/5'3'' hledá ženicha do 45 let na vysoké úrovni.“

Další požadavky

Bengálské sňatkové inzeráty jsou pochopitelně velmi různorodé. Inzerát může být jen velmi prostý, neposkytující téměř žádné informace o zadavateli a také téměř bez jakýchkoliv konkrétních požadavků ohledně hledaného ženicha nebo nevěsty. Příkladem takové „nic neříkající“ inzerce je inzerát číslo 23: „Kasta lazebník, 27/5'6'', homeopat s vlastní ordinací a lékárnou.“ nebo č. 86: „Titul SC 34/5 učitelka na základní škole. Požaduji vhodného manžela. Kasta nerozhoduje.“ Jiné inzeráty zase naopak líčí barvitě jak toho, kdo hledá životního partnera, tak se rozepisují na téma požadavků. Takový je například inzerát č. 44: „Chytrý, dynamický, 27/5'8'', z Kolkaty, B.E., MBA, počítačový odborník, zavedený hinduistický obchodník, zaměstnán v rámci výtečného bengálského rodinného podniku s pobočkami v Kolkatě a Novém Dillí. V současné době vede samostatně tři obchodní organizace v Kolkatě- pracuje jako ředitel. Ženich patří do rodiny s bohatým kulturním zázemím a skvělými rodinnými tradicemi. Hledáme vzdělanou, krásnou, štlou, okouzující, kulturní a laskavou nevěstu z uznávané rodiny. Kasta nerozhoduje.“ ; podobný je také inzerát č. 62: „Západní Bengálsko, 24/5'4'', nevěsta studuje posledním rokem historii, je hudebně nadaná, má světlou plet' a je pohledná, v době narození převažovaly hvězdy v postavení debagon, krevní skupina AB+, obchodnice. Pro nevěstu hledáme vhodného manžela se zaměstnáním ve státní správě/ soukromém sektoru/ obchodníka ze stejné či jiné třídy.“ Inzeráty jako tyto poslední dva citované často udávají řadu nejrůznějších požadavků, informací, kritérií apod., z nichž některé více přiblížím na následujících řádcích.

⁹⁵ Marková, 1998, str. 38

Jedním z často se objevujících kritérií je horoskop. Pro sňatek dvou lidí či proti němu hovoří nejen narození v rámci jednoho z 12 znamení zvěrokruhu, ale také konkrétní postavení hvězd v době narození. Tradičně smýšlející lidé domlouvají podle horoskopu nejen manželství, ale také třeba termín svatby a jiné důležité životní události. Zajímavou ukázkou střetu moderního myšlení a tradice je v případě horoskopu například povídka Diny Mehty „Sňatky se vyjednávají v nebi“, která barvitě líčí snahu tradičně smýšlející a jednající matky provdat svou vysokoškolsky vzdělanou dceru podle hvězd a samozřejmě v den, který určí také hvězdy. Povídku přeložila z hindštiny R. Svobodová (Nový Orient 8/2003). Vliv tradice je patrný také v číslech: 8% žen uvádělo postavení hvězd v době svého narození nebo své znamení zvěrokruhu a 2% z nich pak měly nějaké konkrétní požadavky týkající se horoskopu budoucího manžela. U mužů byla situace obdobná- v daném vzorku 8% mužů uvádělo svůj horoskop a 4% z nich měly podobný požadavek ohledně hvězd na svou budoucí nevěstu.

Kupodivu jen málo se v inzerátech vyskytují požadavky ohledně původu partnera z města nebo z vesnického prostředí. Absence tohoto požadavku je relativně pochopitelná u mužů hledajících partnerku, neboť se obvykle předpokládá, že se novomanželka přestěhuje do manželova domu, takže pro muže se sňatkem jeho prostředí ani bydliště nemění. Ze stejného důvodu, ale inverzně, by bylo možné předpokládat tento požadavek v inzerátech, kdy ženy hledají partnery. Nicméně kritérium bydliště se vyskytuje pouze v inzerátu č. 57, v němž inzerentka uvádí: „Kasta *máhišá*, 32/5'1'' M.Sc., učitelka na střední škole. Hledám dobrého manžela z velkého města, se světlou pleť, pohledného, štíhlého, s podobným společenským postavením, ze stejné či jiné kasty.“

Zajímavé jsou také různé dovednosti, které inzerenti o sobě uvádí nebo je naopak požadují. I zde se jedná o velký rozkmit od tradičních činností po moderní dovednosti. Z tradičních dovedností se nejvíce v inzerátech uvádí hudební vzdělání a umění pěkně zpívat. Tak je tomu třeba v tomto inzerátu: „Západní Bengálsko, 27/4'8'' M. Sc. (chemie), B.Ed., vegetariánka, nevěsta má hudební vzdělání a je domáckého založení. pro nevěstu hledáme manžela na odpovídající úrovni.“ (č. 60). Hudební vzdělání uvádí v inzerátech 12% žen, ale ani jeden muž. Jiná tradiční dovednost se nachází v inzerátu č. 65: „Nevěsta z vyšší hinduistické kasty, vzdělaná, 38/5'2'', dobře vyšívá, hledá ženicha ze stejné kasty.“

Naopak v inzerátu č. 22 požaduje mladý muž pracující jako softwarový inženýr, aby jeho budoucí žena uměla pracovat s počítačem.

Netradiční požadavky

Na základě analýzy sňatkových bengálských inzerátů a srovnání s archetypy, které se objevují v posvátných literaturách, je možné stanovit netradiční požadavky na dnešní hinduistické nevěsty a ženichy. Mezi moderní požadavky, které zaznívají v inzerátech patří zejména požadavek vzdělání, a to nejen u mužů, ale také u žen, což je do značné míry v rozporu s tradiční ženskou rolí, která ženě přisuzuje místo v domácnosti a zájem pouze o domácí sféru života a podle které je jedinou životní úlohou každé ženy stát se manželkou a matkou. Dalším netradičním aspektem současných sňatkových inzerátů je skutečnost, že mnoho inzerentů neklade důraz na kasty svého budoucího životního partnera či partnerky. Z mnoha výše zmíněných důvodů se jedná o jednání, které podle tradičního hinduistického chování a jednání nebylo dříve myslitelné. Sňatky, které nerespektovaly kastovní pravidla byly společností odsuzovány a mohly vést až ke ztrátě kasty. Jiným netradičním požadavkem, který se začíná v bengálské sňatkové inzerci pozvolna objevovat, je důraz na to, aby nevěsta byla „neprovdána“, tedy aby nebyla rozvedená či ovdovělá. Ačkoliv podle indických zákonů je rozvod možný a sňatky vdov jsou povoleny již od poloviny 19. století, není stále příliš

běžné, aby se rozvedené hinduistky či vdovy znovu provdávaly a aby měly velké šance uspět na sňatkovém trhu.

Závěr

Z přeložených inzerátů vyplývá, že současná sňatková inzerce je velmi různorodá, přesto je ale možné na základě uskutečněné analýzy stanovit některé obecné jevy shodné pro většinu inzerátů.

Zásadním faktem je, že sňatkové inzeráty obvykle zadávají rodiče nebo jiní blízcí příbuzní potenciálního ženicha či nevěsty, takže inzerce vlastně vypovídá spíše o jejich představách, než o tom, co by si přáli sami mladí lidé hledající (nebo spíše očekávající) životního partnera. Na základě analýzy inzerátů je tedy možné v závěru konstruovat obraz ideální manželky a manžela. Ideální manželka by měla být vzdělaná a hezká mladá žena, se světlou pletí a pokud možno štíhlé postavy. Měla by být domáckého založení, což znamená, že je schopna postarat se o rodinu po citové stránce a uspokojit potřebu jednotlivých členů domácnosti po rodinné pohodě a klidu, dobrém jídle, příjemné domácnosti apod. Nezáleží na jejím povolání a velmi často ani na kastě. Důležitější je ale rodina, z které pochází- měla by to být rodina vážená a respektovaná. Ideální manželka také vstupuje do manželství pouze jednou. Ideální manžel musí být stejně jako manželka dobře vzdělaný a měl by pocházet z respektované a uznávané rodiny. Na kastě obvykle nezáleží. Velmi důležitou charakteristikou ideálního manžela je jeho dobré zaměstnání, s čímž souvisí jeho schopnost zabezpečit rodinu po materiální stránce. Ideální manžel by měl být též pohledný, ale na rozdíl od žen není u mužů na vzhled kladen tak velký důraz.

Oproti tradici tedy došlo k určitému posunu, ale zřejmě menšímu, než by bylo možné očekávat. Novými kritérii podle kterých lze označit manžela či manželku za ideální je vzdělání a zaměstnání. Většina ostatních požadavků, jako třeba krása, světlá pleť domáckost, horoskop, kasta aj., ale stále podléhá tradičnímu vnímání hodnot indické společnosti.

Bibliografie:

- Bellinger, G.J.: *Sexualita v náboženstvích světa*. Academia Praha 1998
- Bengali- English Dictionary. Sahitya Samsad. Calcutta 1991
- Bengali Midget Dictionary, Kolkata, 2004
- Eliade, M.: *Mýtus o věčném návratu*. Oikoymenh. Praha 1993
- Fronek, Josef: *Anglicko- český slovník*. Leda Praha 2006
- Hendl, J.: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Praha 2005
- Knipe, D.M.: *Hinduismus. Experimenty s posvátnem*. Prostor 1997
- Knotková- Čapková, B. (ed.): *Základy asijských náboženství, 1. díl*. Karolinum 2004
- Knotková-Čapková, B. (ed.): *Pojetí ženství v náboženských kulturách*. (Citováno z rukopisu se svolením editorky).
- Knotková- Čapková, B.: *Bangladéš*. Libri, Praha 2005
- Knotková- Čapková, B.: *Poesie bengálského modernismu v komparativním kontextu*. Praha 2003
- Krása, M., Marková, D., Zbavitel, D.: *Indie a Indové od dávnověku k dnešku*. Vyšehrad Praha 1997
- Marková, D.: *Hrdinky Kámasútry. Historie indické ženy*. Dar Ibn Rushd, Praha 1998
- Mukherjee, Prabhati: *Hindu Women- Normativ models*. Orient Longman Limited, Kolkata 1978
- *Nový Orient* 4/ 2001
- *Nový Orient* 3/ 2003
- *Nový Orient* 8/ 2003
- Pratt, Anis: *Archetypal patterns in Women's fiction*. Indiana University Press.
- Preinhaelterová, H.: *Hinduista od zrození do zrození*. Vyšehrad. Praha 1997
- *Rámájana*. Podle Válmíkiho originálu převyprávěl D. Zbavitel. Argo, Praha, 2000
- Renzetti, C.M., Curran, D.J.: *Ženy, muži a společnost*. Karolinum. Praha 2003
- Smetáčková, I., Vlková, K.: *Gender ve škole*. Otevřená společnost 2005
- Strnad, J., Filipický, J., Holman, J., Vavroušková, S.: *Dějiny Indie*. Lidové noviny 2003
- *The laws of Manu*. Penguin Books Calcutta, 1991

- Týden 11/ 2007
- Werner, K.: Malá encyklopedie hinduismu. Atlantis 1996
- Zbavitel, D.: Hinduismus a jeho cesty k dokonalosti. Dharma Gaia Praha 1993

Přílohy

- A) Překlady sňatkových inzerátů str. 40-45
B) Originály sňatkových inzerátů str. 46-53

Hledám nevěstu

- 1) Příslušník kasty olejářů, 26/5'8'', muž se světlou pletí, tolerantní, dobře situovaný obchodník s léky hledá nevěstu domácího založení, krásnou, se světlou pletí.
- 2) Průměrný muž 27/5'7'', nedostudovaný, jediný syn v rodině, povoláním obchodník; otec v důchodu. Hledám nevěstu se světlou pletí, průměrnou, ve věku 21 let z kasty olejářů ze Západního Bengálska.
- 3) Příslušník kasty olejářů, B.Com., ze Západního Bengálska, s vlastním domem, dobře situovaný obchodník chce nevěstu domácího založení, se světlou pletí, krásnou, ve věku 24 let, alespoň se středním vzděláním.
- 4) Příslušník kasty olejářů ze Západního Bengálska 24/5'4'', B.Com., dobře situovaný obchodník a jediný syn chce domácí, vystudovanou a přirozeně krásnou nevěstu.
- 5) Příslušník kasty olejářů 33/5'10'', pohledný, BE Comp. Engr., s vlastním domem v TCS Dillí a s vlastním autem hledá krásnou nevěstu s diplomem, se světlou pletí. Kasta nehraje roli. Zašlete CV, fotku, horoskop.
- 6) Příslušník kasty olejářů ze Západního Bengálska, B.Com., dobře vypadající pojišťovací zástupce, mající dvoupatrový dům v Koli z neortodoxní rodiny. Hledám vzdělanou, hezkou, dobrou manželku.
- 7) Východní Bengálsko, příslušník kasty olejářů, 33/ 5'6'' B.Com., zaměstnanec firmy Ltd.Co. v Kolkatě, s vlastním domem. Chci dobře vypadající, vystudovanou manželku. Manželka bude moci pracovat.
- 8) Východobengálský příslušník kasty olejářů 31/5'9'', B.Com., zaměstnanec firmy Airtel chce hezkou manželku.
- 9) Západobengálský příslušník kasty olejářů 29/ 5'4'', M.A. (Eng.), učitel na střední škole chce přinejmenším hezkou, světlou, štíhlou a vystudovanou nevěstu. Spolu s dopisem pošlete fotku.
- 10) Kasta olejářů, Západní Bengálsko 27/5'9'', zaměstnán ve zdravotnictví, s vlastním bytem. Hledám upřímnou, přirozeně hezkou nevěstu se světlou pletí, ve věku 22 let a s absolvovanou střední školou.
- 11) Západní Bengálsko, kasta olejářů 28/5'5'', dobře situovaný obchodník s ukončeným středním vzděláním chce hezkou nevěstu.
- 12) Západní Bengálsko, člen třetí hinduistické kasty- olejář, 31/5'6'' CA. Ženich chce velmi hezkou, vystudovanou nevěstu.
- 13) Západní Bengálsko, muž z kasty olejářů, udržující tradice, 28/5'4'', MBA, s dobrým zaměstnáním chce nevěstu stejné kasty, se světlou pletí, pěknou, domácí.
- 14) Příslušník kasty olejářů z města Džámšedpur 32/5'7'', B.Com., s vlastním domem, obchodník (knihkupec) chce manželku stejné kasty.
- 15) Západní Bengálsko, kasta olejářů, 28/5'9'', jediný potomek v rodině, dobře zavedený obchodník. Chci nevěstu ve věku 23 let, se světlou pletí, štíhlou, velmi hezkou.
- 16) Kasta olejářů, MBA, 30/5'10'', zaměstnán v Logistic Co. Indole. Chci nevěstu se světlou pletí, pěknou, šikovnou, vzdělanou. Nejlépe z města Purulija.
- 17) Západní Bengálsko, potomek krále Džádu, kasta mlékař, dobře vypadající 33/6'2'', B.Com., vlastníci pětipatrový dům, auto a s více než jednou profesí. Chci nevěstu s titulem Eng. Med., přirozeně krásnou a domácí.
- 18) Potomek krále Džádu, jediný syn učitele v důchodu, obchodník BA 26/5'9'' chce dobrou manželku.
- 19) Západní Bengálsko, potomek krále Džádu, 34/5'9'' B.E., s bytem v Koli a s autem hledá nevěstu ve věku 28 let, opravdu velmi přirozeně krásnou, se světlou pletí. Spolu s dopisem pošlete fotku.

- 20) Východní Bengálsko, potomek krále Džádu, šest stop vysoký chce přirozeně krásnou nevěstu se světlou pletí, vystudovanou, vysokou 5'2''.
- 21) Západní Bengálsko, potomek krále Džádu, 34+/5'-5,5'', západobengálský státní zaměstnanec, s vládním bytem (v pronájmu ve čtvrti Háorá), B.Sc. (nedokončené), z malé rodiny, dobře vypadající, O+, narozenou ve období debarí. Chce přirozeně krásnou manželku, do věku 30ti let, s pěknými oblastmi zájmu, nějaký výraz týkající se horoskopu ve znamení raka, vah nebo kozoroha, vystudovanou učitelku (střední nebo vyšší vzdělání). Pošlete v dopise foto, vrátím.
- 22) Západní Bengálsko, potomek krále Džádu, 30+/5'8'' MBA, zaměstnán jako softwarový inženýr v MCA MNC. Ženich žádá velmi vzdělanou nevěstu s vyšším vzděláním, 24+/5'3''+, která umí pracovat s počítačem, se světlou pletí, štíhlou, přirozeně krásnou.
- 23) Kasta lazebník, 27/5'6'' homeopat s vlastní ordinací a lékárnou.
- 24) Kasta lazebník 28/5'7'' B+, Ing. (BE), muž zaměstnaný v MNC, rodiče jsou rovněž inženýři. Požadujeme velmi hezkou, skromně se chovající, vystudovanou, štíhlou, vysokou nevěstu ve věku 25 let a narozenou v období adebarí.
- 25) Východní Bengálsko, muž ve věku 32/5'10'', zaměstnán v Radžastánu u nevládní organizace. Požaduje se domácky založená, hezká nevěsta s vysokoškolským titulem.
- 26) Východní Bengálsko (Čittágaon), příslušník kasty kájastha, 30/5'7'' B.E. (Civil.), s výborným zaměstnáním, narozen ve znamení štíra. Pro ženicha narozeného v období debarí požadují nevěstu vzdělanou (přínejmenším v přírodních vědách), domáckého založení, z města Čittágaon.
- 27) Západní Bengálsko, 29/6', bohatý, narozený v období debarí, z kasty bráhmanů, MSC v oboru skládání hudby. Ženich má běžné úřednické zaměstnání, otec je šéf-inženýrem firmy Sail. Požadujeme přínejmenším přiměřenou, vzdělanou nevěstu se světlou pletí.
- 28) Muž ve věku 30/5'10'' B.A., zavedený obchodník v Kolkatě, s vlastním domem. Požadujeme nevěstu ve věku 22-23 let, vzdělanou a hezkou.
- 29) Jediný syn v rodině, učitel na střední škole, 34/5'7'', Západní Bengálsko, kasta Bráhmanů. Hledám nevěstu s velmi světlou pletí, krásnou, štíhlou, kasta nerozhoduje.
- 30) Software Ing., BE, MBA, bráhman, 30 let/5'6'' hledá vzdělanou nevěstu, kasta nerozhoduje.
- 31) Bráhman, 31/5'9'', učitel na základní škole, hledá nevěstu vysokou 5'2'', vzdělanou a velmi krásnou.
- 32) Hledá se hezká, štíhlá, vysoká žena kolem 30 let pro bráhmana (leden 70/5'11'') MBA/ pracující v USA jako manažer, New York. Rozvedený po krátkém manželství, bez finančních závazků. Ženich navštíví Indii.
- 33) Kasta- potomek krále Džádoba, 28/5'7'', zavedený obchodník, dobře vypadající. Požadují nevěstu se světlou pletí, dlouhými vlasy a hezkou.
- 34) Východní Bengálsko, kasta- potomek mudrce Kašjapy, pohledný, 32/6', obchodník, s vlastním bydlením. Požadují nevěstu se světlou pletí, hezkou, domáckého založení.
- 35) Východní Bengálsko, kasta bráhman, 37/5'7'', B.Com., zaměstnání v soukromém sektoru. Hledám nevěstu se světlou pletí, pěknou, s vystudovanou vysokou školou, ve věku minimálně 31 let, domáckého založení, z bráhmanské kasty.
- 36) Kasta bráhman, p. Banerjee 32+, 5'8'', zaměstnán jako hotelový manager, rozvedený bez závazků. Vlastní dům na Howrah Maurigam. Hledá nevěstu se světlou pletí, vystudovanou, neprovdanou, domáckého založení, ve věku 22-27 let, a s výškou 5'4''-6''.
- 37) Západní Bengálsko, 30+/5'11'', dobře zavedený v CA a CS (zaměstnání), pohledný. Otec pro něj hledá velmi krásnou bráhmanskou nevěstu.

- 38) Východní Bengálsko (Dháka), bráhmanský bengálský mladý muž 29/5'7'' se zaměstnáním v Top MNC v Kolkatě, s vlastním autem a bytem v jižní Kolkatě hledá opravdu krásnou nevěstu se světlou pletí, kulturní a vzdělanou, z uznávané bráhmanské rodiny.
- 39) Kasta olejářů, 34/5'6'' B.Sc BHMS, homeopatická praxe. Požadují vzdělanou, hezkou nevěstu, kasta nerozhoduje.
- 40) Kasta pracovníků, 29+, normální muž, 5'8'', pohledný, s vlastním domem a obchodem. Hledám nevěstu se světlou pletí, štíhlou, ve věku 22 let, ze stejné kasty.
- 41) Východní Bengálsko, kasta pracovníků, 27/5'7'', B.Com., zavedený obchodník se zlatem, hledá hezkou nevěstu se světlou pletí.
- 42) Muž z Východního Bengálska chce nevěstu: 30+/5'9'' B.A, zavedený obchodník s vlastním domem a autem. Otec je učitel v důchodu.
- 43) HDFC Bankovní manažer, Kolkata- Bengálsko, MBA, 8,5 stopy vysoký, nemá zvláštní požadavky, kasta kájastha, věk 29 let. Kasta nerozhoduje.
- 44) Chytrý, dynamický, 27/5'8'', z Kolkaty, B.E., MBA, počítačový odborník, zavedený hindský obchodník zaměstnán v rámci výtečného bengálského rodinného podniku s pobočkami v Kolkatě a Novém Dillí, V současné době vede nezávisle tři obchodní organizace v Kolkatě- pracuje jako ředitel. Ženich patří do rodiny s bohatým kulturním zázemím a skvělými rodinnými tradicemi. Hledáme vzdělanou, krásnou, štíhlou, okouzující, kulturní a laskavou nevěstu z uznávané rodiny. Kasta nerozhoduje.
- 45) Východní Bengálsko, kasta kájastha, 34/5'6'', BE, obchodník. Hledám nevěstu se světlou pletí, vzdělanou, hezkou, ve věku 27 let, domáckého založení. Pošlete foto.
- 46) Východní Bengálsko, 42/5'6'' B.Sc., zavedený obchodník. Požadují nevěstu se světlou pletí, hezkou.
- 47) Východní Bengálsko, kasta kájastha, 32/5'8'', MSC (nositel zlaté medaile), bio informatika a bio technologie. Hledám nevěstu se světlou pletí, pěknou, domáckého založení, z rodiny ze střední třídy.
- 48) Východní Bengálsko, kasta kájastha, 29/5'8'', pohledný, zaměstnán v soukromém sektoru, diplom z univerzity. Požadují vzdělanou a pěknou ženu.
- 49) Pro Bengálce z kasty kájastha, jediné dítě 28/6', vystudoval ME na IVY univerzitě v USA, BE Elektroniku a má právnické vzdělání (xaveriánský systém), s vlastním domem v Kolkatě hledám nevěstu vzdělanou v klášteře, hezkou, vysokou, vynikající v akademické oblasti Ing./ MBA/ postgraduální studium/ PhD., ve věku ne více než 26 let. Ženich pracuje ve výzkumu v zahraničí. Kasta nerozhoduje.
- 50) Východní Bengálsko, podkasta varny šúdrů, 30/5'3'' H.S., otec a matka jsou učitelé, vlastní obchodní činnost v Kolkatě- hledám hezkou ženu domáckého založení.

Hledám ženicha

- 51) Západní Bengálsko, příslušnice kasty máhišá 25/5'2'', krevní skupina b+, H.S., zdravotní sestra, hledám bruneta, štíhlého, vhodného, ze stejné/ či jiné kasty, se zaměstnáním ve vládní/ nevládní společnosti.
- 52) Západní Bengálsko, kasta máhišá, 31+, nevěsta má světlou pleť, B. Com., kompetentní, hezká žena s vybranými způsoby a domáckého založení- hledá manžela obdobného společenského původu.
- 53) Otec ?? je zaměstnán jako úředník, má vlastní dům a v rodině jsou dvě dívky na vdávání. Rodina je z Východního Bengálska, kasta kájastha. Nevěště je 25 let, studuje

- M.A., je domáckého založení a je pěkná. Požadujeme dobře situovaného ženicha se zaměstnáním ve vládní správě.
- 54) Kasta máhišá, M.Sc. matematika, nevěsta dále studuje také B.Ed., 30/5', má světlou pleť. Hledám ženicha se zaměstnáním ve státní správě nebo mimo ni.
 - 55) Západní Bengálsko, kasta máhišá, dcera učitele, B.Sc., 28+/ 5'1'', O+, světlá, růžolící pleť, hezká, elegantní- decentní nevěsta hledá ženicha ze stejné kasty, povoláním učitele.
 - 56) Západní Bengálsko, kasta kájasthá, M.A. (Hist.) 37/5'4'', domáckého založení s dobrým, stálým zaměstnáním. Požaduji manžela obchodníka.
 - 57) Kasta máhišá, 32/5'1'' M.Sc., učitelka na střední škole. Hledám dobrého manžela z velkého města, se světlou pleť, pohledného, štíhlého, s podobným společenským postavením, ze stejné či jiné kasty.
 - 58) Východní Bengálsko, kasta holič, nevěstě je 23/ 5'3'', studuje M.A., má světlou pleť, je štíhlá a domáckého založení. Hledá ženicha se zaměstnáním ve státní správě.
 - 59) Kasta holič, 39/ 5'2'', nevěsta s tmavší pleť. Chci ženicha pro nevěstu- ženu v domácnosti.
 - 60) Západní Bengálsko, 27/ 4'8'' M.Sc. (chemie), B.Ed., vegetariánka, nevěsta má hudební vzdělání a je domáckého založení. Pro nevěstu hledáme manžela na odpovídající úrovni.
 - 61) Západní Bengálsko, kasta holič, 20+/ 5'11'' B.A. (h) s hudebním vzděláním, otec má zaměstnání jako vládní úředník. Požadujeme odpovídajícího ženicha.
 - 62) Západní Bengálsko 24/5'4'', nevěsta studuje posledním rokem historii, je hudebně nadaná, má světlou pleť a je pohledná, v době narození převažovaly hvězdy v postavení debagon, krevní skupina AB+, obchodnice. Pro nevěstu hledáme vhodného manžela se zaměstnáním ve státní správě/ či soukromém sektoru/ nebo obchodníka ze stejné/odlišné třídy.
 - 63) Západní Bengálsko, vyšší hinduistická kasta, vlastní dům v Kolkatě, v rodině je jediná dcera (na vdávání), nevěsta je hezká 33+/5'3'', domáckého založení, dobře obeznámená s domácími pracemi, hovoří anglicky na středně pokročilé úrovni, B.A., má rovněž učitelkou praxi a umí zpívat, má diplomy- certifikáty v různých oborech. Hledáme pro ni chytrého, dobře situovaného ženicha.
 - 64) Východní Bengálsko, vyšší hinduistická kasta, se světlou pleť, hezká, B.C.S., studuje M.C.S., pracuje jako učitelka na základní škole, 27/5'. Otec požaduje vhodného ženicha ze stejné kasty nebo bráhmana nebo z kasty kájastha.
 - 65) Nevěsta z vyšší hinduistické kasty, vzdělaná, 38/5'2'', dobře vyšívá, hledá ženicha ze stejné kasty.
 - 66) Východní Bengálsko, vyšší hinduistická kasta, nevěsta - dívka na vdávání je velmi hezká 25/5, má tmavší pleť, ukončené M.A. Požaduje odpovídajícího ženicha ze stejné/ jiné kasty.
 - 67) Otec hledá pro dceru z Východního Bengálska 27/5'4'', z kasty kájastha, se středně vyšším vzděláním dobře zajištěného ženicha.
 - 68) Východní Bengálsko kasta kájastha, titul B.A., hezká nevěsta se světlou pleť ve věku 33 let hledá vhodného ženicha.
 - 69) Kasta kájastha, Východní Bengálsko, 20/5', nevěsta se světlou pleť, štíhlá, šikovná v domácích pracích, *osmý titul?*, pěkná- otec pro tuto nevěstu požaduje vhodného ženicha.
 - 70) Východní Bengálsko, kasta kájastha 27/5'1'', nevěsta se světlou pleť, hezká, historička (předárjovská doba), Computer PCS chce odpovídajícího ženicha.
 - 71) Východní Bengálsko, kasta kájastha, 27/5'2'', M.A., s tmavší pleť, hezká, domáckého založení. Požaduji dobrého, vhodného manžela.

- 72) Východní Bengálsko, kasta kájastha, 33/5'3'', nevěsta se světlou pleť a nádhernými vlasy, šikovní v domácích pracích hledá ženicha.
- 73) Východní Bengálsko, bošu- příslušník skupiny polobohů (asi kasta), 25 let, 5', B.Sc. (zemědělství); pro dceru chci dobrého....., vhodného ženicha, zaměstnance státní správy.
- 74) Hezká, vzdělaná a neprovdaná žena z kasty kájastha, 40/5'3'' hledá ženicha do 45 let, na vysoké úrovni.
- 75) Východní Bengálsko, rodina z kasty kájastha- mlékař, 25+/5'1'', s tmavší pleť, studentka M.A., otec požaduje ženicha se zaměstnáním ve státní správě.
- 76) Východní Bengálsko, kasta kájastha, 24/5'4'', M.A., pěkná. Chci vhodného manžela.
- 77) Východní Bengálsko, kasta kájastha, normální, Bc., 27+/5'4'', hezká nevěsta domácího založení hledá vhodného ženicha se zaměstnáním ve státní správě.
- 78) Východní Bengálsko, kasta olejářů, 5', 27 let, B.A., požadují vhodného ženicha.
- 79) 26 let/5', B.Com., z nízké kasty, nevěsta se světlou pleť, pěkná, domácího založení, žijící v Durgapuru hledá ženicha zaměstnance nebo podnikatele.
- 80) Západní Bengálsko, tradiční rodina, příslušníci kasty máhišá, žijící v Kolkatě, nevěsta 26/5'3'', B.Sc. (H) PG Dip, dále studuje M.Sc., má světlou pleť, je hudebně vzdělána, otec a dva bratři pracují jako úředníci. Požadujeme kvalifikovaného ženicha.
- 81) Východní Bengálsko, podkasta kasty šúdrů, 29+/ 5'2'' B.Com., nevěsta je hezká a má světlou pleť. Požadují ženicha se zaměstnáním ve státní správě.
- 82) Východní Bengálsko, podkasta kasty šúdrů, 29+/ 5'2'', nevěsta má světlou pleť, titul B.A., B.P.Ed., a dále studuje M.A., učí na střední škole, hledám vhodného manžela z Džádobpuru.
- 83) Východní Bengálsko, kasta- potomek krále Džádoba, B.E., 25/5'1'', nevěsta má světlou pleť, je hezká a štíhlá, má hudební vzdělání. Požadujeme ženicha s dobrým zaměstnáním ve státní správě.
- 84) Východní Bengálsko, rodina náleží do podkasty kasty šúdrů, 28/5'1'', nevěsta je vzdělaná, hezká. Požadujeme vhodného manžela.
- 85) Západní Bengálsko, kasta olejářů, 34/ 5'3'' B.Sc. (H)/ B.Ed., učitelka ve škole hledá ženicha ze stejné/ jiné kasty se zaměstnáním ve státní správě nebo učitele.
- 86) SC 34/5' učitelka na základní škole. Požadují vhodného manžela, kasta nerozhoduje.
- 87) BE Sr. Technická Asociace MNC 26+/ 5'4'', hezká, štíhlá Bengálka narozená v období Debarí. Kasta nerozhoduje.
- 88) 25/5', světlá pleť, dokončené studium B.Sc. Požadujeme ženicha- zaměstnance státní správy.
- 89) Západní Bengálsko, MA, B.Ed., učitelka, 34/5', se světlou pleť. Hledám ženicha, kasta nerozhoduje.
- 90) Hledá se ženich- Bengálec, chytrý, se zaměstnáním ve státní správě pro dívku 25+/152 cm, rovněž zaměstnanou ve státní správě (zdravotní sestra v armádě), se světlou pleť.
- 91) Nevěsta je z bráhmanské, uznávané, kulturní rodiny, jediné dítě 28/5'1'' AB+, se světlou pleť, dobře vypadající, narozena v období Sabarna a Debarí, MA (Ing.), církevní výchova- vzdělání. věnuje se dalšímu vzdělání v oblasti počítačů, má vlastní dům v Kolkatě. Hledá vzdělaného, kulturního bráhmanského ženicha, se zaměstnáním ve státní správě.
- 92) Západní Bengálsko, bráhmanská rodina, nevěstě je 25+/5'5'', jediné dítě, B.Com. a MBA diplom, nevěsta má světlou pleť, je štíhlá, pohledná a domácího založení. Hledá ženicha pracujícího jako Ing. nebo Software Ing., dobře zajištěný (27-30let).
- 93) Východní Bengálsko, kasta bráhmanů, 27/5'5'', nevěsta má světlou pleť a je hezká, vystudovala MA v Kolkatě na Nami Univerzitě. Otec hledá pro tuto nevěstu odpovídajícího ženicha.

- 94) Západní Bengálsko, 23+/5'3'', MA titul vystudovaný v bengálštině, vážená rodina, nevěsta má světlou pleť a je hezká, štíhlá, domácího založení. Požadujeme dobře zajištěného ženicha z kasty bráhmánů.
- 95) Dobře vzdělaného, kvalifikovaného, pohledného bengálského ženicha, ve věku 28- 33 let, s kulturními kořeny, žijícího v USA hledáme pro naši krásnou, okouzující, dobře vzdělanou dceru, 28 let (5'7''), která sdílí silné kulturní a rodinné hodnoty, narodila se a žije v USA.
- 96) Bráhmanská nevěsta, 26 let, s dokončeným BA studiem, 5'2,5'', se světlou pletí, hezká, domácího založení- otec hledá pro tuto nevěstu vhodného manžela.
- 97) Kasta bráhmánů, M.Sc.- výzkumná pracovnice, 28+/ 5'3'', O+, otec hledá vhodného ženicha pro hezkou nevěstu se světlou pletí.
- 98) Východní Bengálsko, kasta bráhmánů, 21/5'2'', dokončená střední škola, nevěsta se světlou pletí, hezká, narozena v období debarí, požadují odpovídajícího ženicha.
- 99) Bráhmanská nevěsta (28/5'1'') pracující v Kolkatě a studující MBA, se světlou pletí, hezká, hledá vhodného ženicha, kasta nerozhoduje.
- 100) Kasta bráhmánů, Východní Bengálsko, 28/5'5,5'' BE, MNA, nevěsta má světlou pleť, je hezká a pracuje. Hledám ženicha ve věku 33 let, z bráhmanské kasty, MBA/BE/ME/M.tech./M.S.

পাত্রী চাই

১) তিলি 26/5'8" ফর্সা, মাঝারী
চুন প্রতিষ্ঠিত ঔষধ ব্যবসায়ীর,
শ্রী, ফর্সা, ঘরোয়া, পাত্রী
ম্যা। Call:- 2435-5171.
A712106-GB

২) ত্র মাধ্যমিক অনুষ্ঠীর্ণ, 27/
'7" একমাত্র পুত্র, ব্যবসাদার,
শতা অবসর-প্রাপ্ত ব্যাঙ্ক
াধিকারিক, রাজারহাট
হরতলীতে বাড়ী ও ফ্ল্যাট।
র্সা, মাধ্যমিক, অনূর্ধ্ব 21,
শ্চিম বঙ্গীয় তিলি পাত্রী চাই।
ফোন - 98307 01001. বক্স M
73002 আনন্দবাজার, কলি-
১০০০৭২। A713293-UP

৩) পঃবঃ তিলি, 33+/5'-7",
B.Com., স্বগৃহ, প্রতিষ্ঠিত
ব্যবসায়ী। ঘরোয়া, ফর্সা, সুশ্রী,
অনূর্ধ্বা 24, সং/অসঃ কমপক্ষে
HS পাত্রী চাই। 2650-7762,
রাত্রি 7 হইতে 10টা। A713307

৪) পঃ বঃ তিলি 24/5'-4"
বি.কম. প্রতিষ্ঠিত ব্যবসায়ীর
এক মাত্র পুত্রের, ঘরোয়া,
শিক্ষিতা ও প্রকৃত সুন্দরী
পাত্রী চাই। Ph: 2667-
2615 (7-9am.8-
10pm.) A713592-KE

৫) Tili 33/5'10" hand-
some, BE Comp.
Engr. in TCS Delhi
own house & car
seeks beautiful qual-
ified, fair bride. Caste
no bar. Send CV,
photo, horoscope. 24-
G, Sector-8, Jasola,
New Delhi-110025.
A713904

৬) পঃবঃ তিলি 30/5'10",
B.Com, সুদর্শন, বীমা
প্রতিনিধি, কলিতে দ্বিতল বাড়ি,
স্বচ্ছ পরিবার। উঃমাঃ/ স্নাতক,
সুন্দরী সুপাত্রী কাম্য। বক্স M
29008 আনন্দবাজার, কলি-
৯০০০৭২ A713909-ED

৭) পঃবঃ তিলি 33/5'-6" B+
বি.কম (H), কলিতে Ltd. Co.
কর্মরত। 7000/-, স্বগৃহ। সুরূপা
শিক্ষিতা সং/অসঃ কাম্য।

৮) পঃবঃ তিলি, 31+/5'-9",
বি.কম., Airtel-এ চাকুরিরত।
সুন্দরী পাত্রী চাই। (033)
2694-0064.
A714820-HM(OD259)

৯) পঃবঃ তিলি হাই স্কুল শিক্ষকের
29+/5'-4" M.A. (Eng.). ফর্সা
সুশ্রী, স্লিম কমপক্ষে স্নাতক
পাত্রী কাম্য। ফটোসহ পত্রালাপ
- প্রতিমা মাজি, গাঃ+পোঃ-
লাগদা, পুরুলিয়া Ph:
(03252) 242094.
A714758-PR(ID577)

১০) পঃবঃ তিলি 27+/5'-9" উঃমাঃ
ঔষধ ব্যবসায়ী নিজ বাড়ি।
প্রকৃত সুন্দরী ফর্সা 5'3"-5'4"
অনূর্ধ্বা 22 HS পাত্রী চাই। Ph.
2661-3010, রাত্রি 9 pm to
10 pm, (M) 9231845132.
A714807

১১) পঃবঃ তিলি 28/5'-5" H.S.
পাস, প্রতিষ্ঠিত ব্যবসায়ী পাত্রের
সুন্দরী পাত্রী চাই। Ph:
953215-259398, M:
9332451554.
A715311-BN(OD598)

১২) পঃবঃ বৈশ্য তিলি 31/5'-6"
CA পাত্রের জন্য সুন্দরী ন্যূনতম
গ্যাজুয়েট পাত্রী চাই। 03242-
258073 (6 p.m. to 9 p.m.).

১৩) পঃবঃ তিলি বনেদি পাল
28, 5'-4", MBA বেসঃ
কর্মরত। সর্বা, ফর্সা, সুশ্রী,
ঘরোয়া পাত্রী চাই। বক্স M
586 আনন্দবাজার, কলি-
৯০০০৭২। A715697-HL(ID508)

১৪) জামশেদপুর তিলি 32/ 5'7",
B.Com (H), নিজস্ব বাড়ি,
ব্যবসা (স্টেশনারী)। সর্বা পাত্রী
চাই। 9431329645. বক্স M
665 আনন্দবাজার, কলি-
৯০০০৭২। A715793-JM(ID1863)

১৫) পঃবঃ তিলি 28/ 5'9" একমাত্র
সন্তান সুপ্রতিষ্ঠিত ব্যবসায়ী।
অনূর্ধ্বা 23 ফর্সা স্লিম সুন্দরী
পাত্রী চাই। Ph: 22727839.

পাত্ৰী চাই

16) তেলি MBA 30/5'-10"
Logistic Co.-এ Indore-এ
কৰ্মৰত। ফৰ্সা, সুশ্ৰী, শিক্ষিতা
উপযুক্ত সঃ/অসঃ পাত্ৰী চাই।
পুৰুলিয়া শহৰ অঞ্চলগণ্য। বক্স M
687 আনন্দবাজার, কলি-
৭০০০৭২।

A715823-PR(ID575)

081

17) পঃবঃ যাদব ঘোষ, গৌৰবৰ্ণ,
সুন্দৰ্শন, 33+/ 6'2", B.Com.,
পাঁচতলা বাড়ী, গাড়ী, একাধিক
ব্যবসা, দাবিহীন পাত্ৰের Eng.
Med. Graduate/ P.G.,
5'3"- 5'5", 25- 27 yrs.,
গৌৰবৰ্ণা, প্রকৃত সুন্দরী, ঘরোয়া
পাত্ৰী কাম্য। Ph: 2442-2633.

A713870

18) যাদব অবসরপ্রাপ্ত শিক্ষকের
একমাত্র পুত্র ব্যবসায়ী BA,
26/5'-9" সুপাত্ৰী কাম্য।
03471/ 250-162.

19) পঃবঃ যাদব 34+/ 5'-9"
B.E. 50,000/- কলিতে
নিজ Flat, গাড়ী, অনুর্ধ্ব 28
প্রকৃতই সুন্দরী ফৰ্সা সঃ/উচ্চ
অসঃ পাত্ৰী চাই। ফটোসহ
পত্ৰালাপ। T. Ghosh, C/o
A. Mishra, Flat-
84EE/9 Anupama
Housing, VIP Road,
Mondal Ganthi, Kol-
700052.

A714971

20) পঃবঃ যাদব 6 ফুট ইঞ্জিঃ।
প্রকৃত সুন্দরী ফৰ্সা গ্ৰাজুয়েট
(5'-2") পাত্ৰী বিবেচ্য। Ph.
03472-241618.

21) পঃবঃ যাদব 34+/ 5'-5½"
পঃবঃ সরকারি (U.D.), গভঃ
ফ্ল্যাট (হাওড়াতে) B.Sc.
(অসম্পূৰ্ণ), ছোট সংসার,
সুন্দৰ্শন, O+, দেবারি, মৌদগল্য,
অবশ্যই 30-এর মধ্যে প্রকৃত
সুন্দরী/ সুশ্ৰী রাজ্য/ কেন্দ্র/
শিক্ষিকা, সঃ চাকুরে পাত্ৰী কাম্য,
সঃ/ উচ্চ অসঃ (ফেরৎযোগ্য
ছবিসহ পত্ৰ দিন) Ph. 94333
69281. ঠিকানা- প্রণব ডাক্তর,
ডি, আই, সি, অফিস, 24,
বেলিলিয়াস রোড, হাওড়া-1.

A715602-HR(OD2486)

22) পঃবঃ যাদব 30+/5'-8" MBA
MCA MNC-তে Software
Engr. পাত্ৰের উচ্চশিক্ষিতা
24+/5'-3"+ কম্প্যুঃ জানা ফৰ্সা
স্লিম প্রকৃতই সুন্দরী পাত্ৰী কাম্য।
9831906793 (11 a.m-1
p.m/ 7-10 p.m.) বক্স M 598
আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।

23) ঘোষ 27+/5'-6" হোমিওপ্যাথ
ডাক্তার, নিজস্ব চেপার, ওষুধের
দোকান। যোগাযোগ করুন-
03216-270526.

A715432-HB(ID1419)

24) নাপিত 28/5'-7" B+, Engr.
(B.E.) নরগন, MNC তে
কৰ্মৰত, পিতা মাতা Engr.
সুন্দরী, নন্দমভাবা, স্নাতক, 25
অনুর্ধ্ব স্লিম, লম্বা, অদেবারী
সঃ/অসঃ পাত্ৰী কাম্য। (M)-
9830365167/2447-6556.
e-mail: bk.sarkar@hot-
mail.com. বক্স M 32503
আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।

A713087-BH

পাত্রী চাই

25) পুং বঃ নাথ 32+5'10"
রাজস্থানে বেসংচঃ।
ঘরোয়া, সুন্দরী, গ্র্যাজুয়েট
পাত্রী চাই। Ph: 2410-
1680 (033). A713440

26) পুং বঃ (চট্টগ্রাম) ভররাজ গোট
কায়স্থ 30+5'-7" B.E (Civil)
বাহারিনে কর্মরত, বৃত্তিক রাশি,
দেবারি পাত্রের জন্য কমপক্ষে
বিজ্ঞানে স্নাতক ঘরোয়া
চট্টগ্রামের পাত্রী অগ্রগন্য। Ph-
2452-4817. বক্স M 32507
আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।

27) পুং বঃ পাত্র 29/ 6' মাল্লিক
দেবারিগণ ব্রাহ্মণ (শাউলিয়া)
এম.এসসি কম্পিউটার সায়েন্সে
কেন্দ্রীয় সরকার চাকুরে
(অফিসার) পিতা চিফ
ইঞ্জিনিয়ার SAIL. উপযুক্ত ফর্সা
সুস্থাস্থ ন্যূনতম স্নাতক পাত্রী
কাম্য। ফোন: (06542)
243192/ 309810, Cell No.
09334236667. A713514-PR(0562)

28) 28
দেবনাথ 30/5'-10" B.A.,
কলিতে সুপ্রতিষ্ঠিত ব্যবসায়ী,
নিজস্ব বাড়ী। 22-23 এর মধ্যে
শিক্ষিতা, সুন্দরী পাত্রী কাম্য।
বক্স M 66501 আনন্দবাজার,
কলি- ৭০০০৭২। A713708-KI

29) একমাত্র পুত্র H.S. শিক্ষক
(SSC) 5'-7"/34 পুং বঃ নাথ
ব্রাহ্মণ। সঃ/অসঃ প্রকৃত ফর্সা
সুন্দরী স্লিম কাম্য। বক্স M 1851
আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।

30) Satyam (kol), Software
Engr., BE, MBA, ব্রাহ্মণ
(30), 5.6 lacs. সঃ/ অসঃ
স্নাতক কাম্য। 9830660980.

31) ব্রাহ্মণ 31' 5'-9" গ্রাইমারী
শিক্ষকের 5'-2" শিক্ষিতা প্রকৃত
সুন্দরী পাত্রী কাম্য। (03211)
255560. A718443-TA(OD035)

32) Pretty, slim, tall girl
around 30 for NRI
Brahmin (Jan 70/5'-11")
MBA/ USA working as
executive, top MNC, New
York. Short marriage,
divorced. No liability.
Groom visiting India.
Contact soon: 94332
65637. Box M 1945
Anandabazar, 32 Cal-
700072. A718296

33) মাদব 28/5'7" প্রতিষ্ঠিত
ব্যবসায়ী, সুদর্শন। ফর্সা, দীর্ঘাঙ্গী,
সুন্দরী পাত্রী চাই। 03472-
278295. A719536-DG(OD3534)

34) পুং বঃ কাম্যপ, সুদর্শন
32/6' ব্যবসায়ী নিজগৃহ।
ফর্সা, সুন্দরী, ঘরোয়া, পাত্রী
কাম্য। Contact:- 2490-
5312. A719642-GB

35) পুং বঃ রাঢ়ী ব্রাহ্মণ 37/5'-7"
B.Com. বেসংচঃ। ফর্সা সূত্রী
গ্র্যাজুয়েট 31 অনুর্ধ্বা ঘরোয়া
ব্রাহ্মণ পাত্রী চাই। 25862993.

36) E.B. Brahmin, Banerjee,
32+, 5'8", Hotel Manage-
ment, Executive Chef.
namesake divorcee. No
demand. Own house at
Howrah Maurigram.
Seeking bride with fair
complexion, graduate,
unmarried, homely, age
22-27, height 5'4"-6".

37) পুং বঃ ব্রাহ্মণ 30+5'11" CA
এবং CS প্রতিষ্ঠিত, সুদর্শন
পাত্রের জন্য প্রকৃত সুন্দরী
ব্রাহ্মণ পাত্রী চাই। বক্স M 2049
আনন্দবাজার, কলি-
৭০০০৭২। A719013

38) EB (Dacca), Rahri
Brahmin Bengali boy BE
(JU) 29/5'7" working in
Top MNC in Kolkata, car,
and own flat in South
Calcutta, looking for a
really beautiful, fair, cul-
tured, educated bride
from a respectable
Brahmin family, Box (A) M

39) তেলী 34/5'6" B.Sc BHMS
হোমিওপ্যাথি প্র্যাকটিস।
শিক্ষিতা সুন্দরী সঃ/অসঃ পাত্রী
চাই। 03215-261242. A715251-BN(OD1595)

40) কর্মকার, 29+, মাধ্যমিক,
5'8", সুদর্শন, নিজেস্ব বাড়ি,
দোকান। ফর্সা, স্লিম, অনুর্ধ্বা
22, কর্মকার পাত্রী চাই।
9232699737. A715263-CK(OD270)

41) পুং বঃ কর্মকার 27/5'-7"
B.Com. প্রতিষ্ঠিত স্বর্ণ
ব্যবসায়ী, ফর্সা সুন্দরী পাত্রী
চাই। 2552-1911. A715349-BR(02831)

42) পুং বঃ নাথ পাত্রী চাই
30+5'-9" B.A. প্রতিষ্ঠিত
ব্যবসা নিজ বাড়ি, গাড়ি। পিতা
রিটার্ড শিক্ষক। 03473-
231206. M: 9434553803.
A715411-HB(01425)

পাত্রী চাই

25

পূঃবঃ নাথ 32+5'10"
রাজস্থানে বেসঃচাঃ।
ঘরোয়া, সুন্দরী, গ্যাজুয়েট
পাত্রী চাই। Ph: 2410-
1680 (033). A713440

26

পূঃ বঃ (চট্টগ্রাম) ভরদ্বাজ গোত্র
কায়স্থ 30+5'-7" B.E (Civil)
বাহারিনে কর্মরত, বৃষ্টিক রাশি,
দেবারি পাত্রের জন্য কমপক্ষে
বিজ্ঞানে স্নাতক ঘরোয়া
চট্টগ্রামের পাত্রী অগ্রগণ্য। Ph-
2452-4817. বক্স M 32507
আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।

27

পঃ বঃ পাত্র 29/ 6' মাস্ট্রলিক
দেবারিগণ ব্রাহ্মণ (শাউলি)
এম.এসসি কম্পিউটার সায়েন্স
কেন্দ্রীয় সরকার চাকুরে
(অফিসার) পিতা চিফ
ইঞ্জিনিয়ার SAIL. উপযুক্ত ফর্সা
সুস্থাস্থ্য ন্যূনতম স্নাতক পাত্রী
কাম্য। ফোন: (06542)
243192/ 309810, Cell No.
09334236667.
A713514-PR(ID562)

28

দেবনাথ 30/5'-10" B.A.,
কলিতে সুপ্রতিষ্ঠিত ব্যবসায়ী,
নিজস্ব বাড়ী। 22-23 এর মধ্যে
শিক্ষিতা, সুন্দরী পাত্রী কাম্য।
বক্স M 66501 আনন্দবাজার,
কলি- ৭০০০৭২।
A713708-KI

29

একমাত্র পুত্র H.S. শিক্ষক
(SSC) 5'-7"/34 পঃবঃ নাথ
ব্রাহ্মণ। সঃ/অসঃ প্রকৃত ফর্সা
সুন্দরী স্লিম কাম্য। বক্স M 1851
আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।

30

Satyam (kol), Software
Engr., BE, MBA, ব্রাহ্মণ
(30), 5.6 lacs. সঃ/ অসঃ
স্নাতক কাম্য। 9830660980.

31

ব্রাহ্মণ 31/ 5'-9" প্রাইমারী
শিক্ষকের 5'-2" শিক্ষিতা প্রকৃত
সুন্দরী পাত্রী কাম্য। (03211)
255560. A718443-TA(OD035)

32

Pretty, slim, tall girl
around 30 for NRI
Brahmin (Jan 70/5'-11")
MBA/ USA working as
executive, top MNC, New
York. Short marriage,
divorced. No liability.
Groom visiting India.
Contact soon: 94332
65637. Box M 1945

33

বাদব 28/5'7" প্রতিষ্ঠিত
ব্যবসায়ী, সুদর্শন। ফর্সা, দীর্ঘাঙ্গী,
সুন্দরী পাত্রী চাই। 03472-
278295. A719536-DG(OD3534)

34

পূঃবঃ কাশ্যপ, সুদর্শন
32/6' ব্যবসায়ী নিজগৃহ।
ফর্সা, সুন্দরী, ঘরোয়া, পাত্রী
কাম্য। Contact:- 2430-
5312. A712942-GB

35

পূঃবঃ রাঢ়ী ব্রাহ্মণ 37/5'-7"
B.Com. বেসঃচাঃ। ফর্সা সুশ্রী
গ্যাজুয়েট 31 অনূর্ধ্বা ঘরোয়া
ব্রাহ্মণ পাত্রী চাই। 25862993.

36

E.B. Brahmin, Banerjee,
32+, 5'8", Hotel Manage-
ment, Executive Chef.
namesake divorcee. No
demand. Own house at
Howrah Maurigram.
Seeking bride with fair
complexion, graduate,
unmarried, homely, age
22-27, height 5'4"-6".

37

পঃবঃ ব্রাহ্মণ 30+5'11" CA
এবং CS প্রতিষ্ঠিত, সুদর্শন
পাত্রের জন্য প্রকৃত সুন্দরী
ব্রাহ্মণ পাত্রী চাই। বক্স M 2049
আনন্দবাজার, কলি-
৭০০০৭২। A719013

38

EB (Dacca), Rahri
Brahmin Bengali boy BE
(JU) 29/5'7" working in
Top MNC in Kolkata, car,
and own flat in South
Calcutta, looking for a
really beautiful, fair, cul-
tured, educated bride
from a respectable
Brahmin family. Box (A) M

39

তেনী 34/5'6" B.Sc BHMS
হোমিওপ্যাথি প্র্যাকটিস।
শিক্ষিতা সুন্দরী সঃ/অসঃ পাত্রী
চাই। 03215-261242. A715251-BN(OD1595)

40

কর্মকার, 29+, মাধ্যমিক,
5'8", সুদর্শন, নিজেস্ব বাড়ি,
দোকান। ফর্সা, স্লিম, অনূর্ধ্বা
22, কর্মকার পাত্রী চাই।
9232699737. A715263-CK(OD270)

41

পূঃবঃ কর্মকার 27/5'-7"
B.Com. প্রতিষ্ঠিত স্বর্ণ
ব্যবসায়ী, ফর্সা সুন্দরী পাত্রী
চাই। 2552-1911. A715349-BR(ID2631)

42

পূঃবঃ নাথ পাত্রী চাই
30+5'-9" B.A. প্রতিষ্ঠিত
ব্যবসা নিজ বাড়ি, গাড়ি। পিতা
রিটার্ড শিক্ষক। 03473-
231206, M: 9434553803.
A715411-HB(ID1425)

পাত্রী চাই

43 **HDFC Bank Manager**
(Kol.) BE, MBA, 8.5 lacs
দাবিহীন কায়স্থ (29), Caste
No Bar. Ph. 98300 59011

44 **Smart, dynamic,**
27 yrs. / 5'8"
Kolkata-based, B.E.,
MBA, Computer-
savy, established
Hindu businessman,
engaged with
glorious family
business of Bengal
having branches at
Kolkata & New
Delhi. Presently
handling three
Kolkata-based
business
organisations
independently as
Director. Groom
belongs to a family
of rich culture
having glorious
heritage. Invites
alliance from
educated, beautiful,
slim, charming,
cultured and caring
bride of a
respectable family.
Caste no bar.
Please write to
Box- M 483
Anandabazar
Cal-700072

45 **স্বাভাবিক। ফর্সা স্নাতক স্ত্রী**
অনুগ্রহে 27 ঘরোয়া পাত্রী চাই
(ফটোসহ)। আর. সে. এল-97,
এস.বি. কলোনী, দুর্গাপুর-11.
(0343) 2555193. 45

46 **পুং বঃ কায়স্থ 42/5'-6" B.Sc.**
প্রতিষ্ঠিত ব্যবসায়ী। ফর্সা স্ত্রী
পাত্রী কাম্য। 9231624411.
বয়ঃ M 614 আনন্দবাজার,
কলি-৭০০০৭২। 46

47 **পুং বঃ কায়স্থ নরগন 32/5'8"**
M.S.C (Gold Medelist)
Bio informatics, Bio-
Technology. ফর্সা সুন্দরী
ঘরোয়া মধ্যবিত্ত পরিবারের
পাত্রী কাম্য। Ph- 24109152.

48 **পুং বঃ কায়স্থ 29/5'-8" সুদর্শন**
বেসংচাঃ, ডিপ্লোমা ইঞ্জিঃ।
শিক্ষিতা, স্ত্রী কাম্য। 2550-
5062. A715428-NB(105'16)

49 **Seeking convent-edu-**
cated, pretty, tall, aca-
demically brilliant girl
engineer/ MBA/ postgrad-
uate/ Ph.D., age not
exceeding 26 years for
Bengali Kayastha only
child 28 years/6', M.E.
from top IVY league col-
lege USA, B.E.
Electronics, J.U.,
Xaverian, having own
house in Kolkata. Working
abroad as Researcher.
Caste no bar. E-mail:
ngpuha@gmail.com Box

50 **পুং বঃ নমস্ত্র 30/ 5'3" H.S**
পিতামাতা শিক্ষক কলিতে
নিজস্ব ব্যবসা। স্ত্রী ঘরোয়া
কাম্য। Ph- 9433126460. 50

পাত্র চাই

51 পঃবঃ, মাহিষ্য, 25/ 5'2", B+, H.S., Sr. Nurse (বি. এম. বিড়লা হার্ট রিসার্চ সেন্টার), উঃ শ্যাম, স্লিম। উপযুক্ত সং/অসং, সংচাঃ/বেসংচাঃ পাত্র চাই। Ph: 2566-0867. বঙ্গ M 1753 আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A716323

52 পঃবঃ মাহিষ্য 31+, ফর্সা 5' B.Com. (H) সুমুখশ্রী যুক্তা, সুকৃতিসম্পন্ন ঘরোয়া পাত্রীর উপযুক্ত সং/অসং পাত্র চাই। 2480-1803. বঙ্গ M .1798 আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A717148

53 সরকারি চাকুরে পিতার নিজ বাড়ি 2য় কন্যা পঃবঃ/ কায়স্থ M.A. পাঠরতা 25/5' ঘরোয়া সূত্রী। সংচাঃ/ সুপ্রতিষ্ঠিত পাত্র কাম্য। 2573-6055/ 9830641787. বঙ্গ M 1822 আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A717409

54 মাহিষ্য M.Sc. (Math) B.Ed. পাঠরতা 5'/30 ফর্সা পাত্রীর উপযুক্ত সংচাঃ/ বেসংচাঃ পাত্র চাই। বঙ্গ M 1833 আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A717491

55 পঃবঃ মাহিষ্য, শিক্ষকের কন্যা, B.Sc., BHMS (Cal), 28+ 5'1", O+, গৌরবর্ণা, সূত্রী, রুচিশীলা। সবর্ণের শিক্ষক/ অধ্যাপক/ সংচাঃ/ ব্যাঙ্ক কর্মী/ ইঞ্জিঃ পাত্র চাই। হাওড়া/ কলি/ মেদিনীপুর অগ্রগণ্য। বঙ্গ M 1839 আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A717539

56 পঃবঃ মাহিষ্য মধুগুণ M.A (Hist.) 37/ 5'4" উঃশ্যাম ঘরোয়া। প্রতিষ্ঠিত চাকুরে/ ব্যবসায়ী পাত্র কাম্য। বঙ্গ M 22508 আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A718142-SB

57 মাহিষ্য 32/5'-1" M.Sc H.S. Teacher (SSC) বর্ধমান শহর ফর্সা, সূত্রী, স্লিম উপযুক্ত সং/অসবর্ণ সুপাত্র চাই। বঙ্গ M 1907 আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A718152-BM(ODP&N)

58 পঃবঃ নাপিত (শীল) 23/5'-3" MA পাঠরতা, ফর্সা স্লিম, ঘরোয়ার সংচাঃ/ প্রতিষ্ঠিত ব্যবসায়ী কাম্য। সাধন শীল, 83/4, R.K. Pally (S),

59 নাপিত 39/5'2" শ্যামবর্ণ সংস্কৃতিসম্পন্ন ঘরের কর্মরতা পাত্রীর জন্য পাত্র চাই। 03472253160.
60 পঃবঃ মোদগোলা, 4'-8"/27,

61 পঃবঃ নাপিত সেন, 20+5'1" B.A.(H), সঙ্গীতজ্ঞা, পিতা সংচাঃ। উপযুক্ত পাত্র চাই। 93319 25210 (7 p.m.-10 p.m.).
A719999-BF(102646)

62 পঃবঃ নাপিত 24/5'4" এম.এ Hist. final yr. (CU) SSC পাঠরতা কম্পিউটার সঙ্গীতজ্ঞা ফর্সা সূত্রী দেবগণ AB+ ব্যবসায়ী কন্যার সংচাঃ/বেসং চাঃ/ ব্যবসায়ী সং/অসং সুপাত্র কাম্য। বঙ্গ M 2227 আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A720125-KR(10189)

63 পঃবঃ বৈদ্য দঃ কলি নিজ বাড়ি একমাত্র সুন্দরী কন্যা 33+/5'3" ঘরোয়া, গৃহকর্মে নিপুণা, ইংরাজি মাধ্যমে শিক্ষা B.A. মান টিচার্স ট্রেনিং, গান, বিভিন্ন বিষয়ে ডিগ্রি ডিপ্লোমা। স্মার্ট, সুপ্রতিষ্ঠিত পাত্র কাম্য। ব্রাহ্মণ/কায়স্থ চলিবো। সেনগুপ্ত Ph-24406987/ M-9831489921
13222/08(836)

64 পঃ বঃ বৈদ্য ফর্সা, সূত্রী, বি.এসসি এম.এসসি পাঠরতা প্রাথমিক শিক্ষিকা ২৭/৫' পাত্রীর উপযুক্ত বৈদ্য/ব্রাহ্মণ/ কায়স্থ পাত্র চাই। নন্দ দুলাল গুপ্ত ১৩৯/৬ নগেন্দ্র নাথ রোড, দমদম কলি-২৮
13626/31(701)

65 পাত্রী বৈদ্য স্নাতক 38/5'-2" সূচিশিক্ষে দক্ষ উঃ শ্যামবর্ণা স্ব/অসং পাত্র চাই বঙ্গ নং (৩৭)৩৭৯৭ বর্তমান কলি-১০৫।
14409/37(333)

66 বৈদ্য পঃ বঃ প্রকৃত সূত্রী 25/5' দেবারি উঃ শ্যাম M.A ফাইনাল। স্ব/অসং সুপাত্র চাই। 5511-6296 (7-9) দিনে/রাতে 66
14413/76(5071)

67 পূর্ব-বঙ্গীয় কায়স্থ 27/5'4" উচ্চ মাধ্যমিক ব্যাক পাত্রীর জন্য সুপ্রতিষ্ঠিত পাত্র কাম্য। Ph: 25005640. 11286/21(100)

68 কর্মকার কায়স্থ স্নাতক ২৫+ ৫'৩" সূত্রী স্লিম উজ্জলবর্ণ সং/অসং সুউপায়ী পাত্র চাই। বঙ্গ নং (৭৬)৩৬০১ বর্তমান কলি-১০৫। 12882/76(4536)

69 পঃবঃ, কায়স্থ, ২০/৫', ফর্সা, স্লিম, গৃহকর্মে নিপুণা, অষ্টম মান, সুন্দরী পাত্রীর জন্য সুপাত্র চাই। বঙ্গ নং (৭৬)৩৬২৩ বর্তমান কলি-১০৫। 13188/76(4898)

70 পঃ বঃ কায়স্থ ২৭/৫'-১" ফর্সা, সূত্রী ইতিহাস (অনার্স) Computer P.C.S. উপযুক্ত সুপাত্র চাই। ফোন: ০৯৯৩৭৭১১৯০৬, ০৩৩২৪১০৭৮৮৯
13910

পাত্র চাই

- 71 ●পুঃ বঃ কায়স্থ 27/5'2", M.A. উঃ শ্যামবর্ণা, সুশ্রী, ঘরোয়া। যোগ্য স্ব/অসঃ উপযুক্ত পাত্র কাম্য। ফোন:- 9434506424 13447/01(588)
- 72 ●পুঃ বঃ কায়স্থ 33/5'-3" SF (Back) ফর্সা সুকেশী গৃহকর্মে নিপুণা সুপাত্র চাই। Phone 2445-6826. 30 72 13521/46(439)
- 73 ●পুঃ বঃ বসু (২৫) ৫' B.Sc (Agriculture) উঃ শ্যামবর্ণা সুমুখশ্রীযুক্তা চাকরিতা পাত্রীর জন্য উপযুক্ত পাত্র চাই। 919831592337 (7-11 P.M) 73 13563/21(138)
- 74 ●সুন্দরী কায়স্থ স্নাতক অবিবাহিতা 40-5'-3" 45 এর মধ্যে উচ্চ আয়ের নিঃসঙ্গ পাত্র নিজে লিখুন। শুধুমাত্র কোলকাতা অগ্রগণ্য। বঙ্গ নং (২১)৩৬৮২ বর্তমান কলি-১০৫। 13566/21(138)
- 75 ●পুঃ বঃ কুলীন কায়স্থ যোব 25+/5'-1" উঃ শ্যাম, M.A পরীক্ষার্থী, পাত্রীর সং চাঃ পাত্র চাই Ph-2672-7944 30 75 13586/23(616)
- 76 ●পুঃ বঃ কায়স্থ 24, 5'4" M.A দেব/কর্কট সুশ্রী। সুপাত্র চাই। সুনীল তরফদার, গোলাপবাগ, পোঃ+জিলা- মুর্শিদাবাদ। (03482- 270969) 30 76 13641/03(749)
- 77 ●পুঃ বঃ কায়স্থ মাধ্যমিক ব্যাক 27+/5'4" সুশ্রী ঘরোয়া সং চাঃ/রেল ব্যাক সুপাত্র চাই। বঙ্গ নং (০৩)৩৬৯৪ বর্তমান কলি-১০৫। 13645/03(744)
- 78 ●পুঃ বঃ ডিলি পাল 5', 27 B.A. উপযুক্ত পাত্র কাম্য। যোগাযোগ-(033) 24141546. 13197
- 79 ●২৬/৫ বি.কম অনার্স ফর্সা সুশ্রী ঘরোয়া বাড়ি দুর্গাপুর যোগাযোগ ০৩২১৫ ২৬৪০৯৬ চাকুরি/ব্যবসা কুস্তকার পাত্র চাই। 79 13274/80(26)
- 80 ●পুঃ বঃ বনেদি মাহিষ্য কলিতে 26/5'3" B.Sc (H) PG Dip, M.Sc. পাঠরতা, ফর্সা, সঙ্গীতজ্ঞা, পিতা ও দুই দাদা ইঞ্জিঃ ও অফিসার। প্রফেসন্যাল পাত্র চাই। বঙ্গ নং (০৮)৩৬৩১ বর্তমান কলি-১০৫। 30
- 81 ●পুঃ বঃ নমঃশূত্র 29+/5'-2" B.Com পাশ সুশ্রী ফর্সা। সং চাঃ সুপাত্র চাই। Ph-9330850567 বঙ্গ নং (৬৭)৩৬৩৯ বর্তমান কলি-১০৫। 30 81 13297/67(926)
- 82 ●পুঃ বঃ নমঃশূত্র ২৯+/৫'-২" ফর্সা B.A. (H) B.P.Ed. M.A. পাঠরতা হাইস্কুল শিক্ষিকা যাদবপুর উপযুক্ত পাত্র চাই। 2335-0263. 30 82 13618/07(504)
- 83 ●পুঃ বঃ যাদব ঘোষ বি.এ. 25/5'-1" ফর্সা সুশ্রী স্নিম, সঙ্গীতজ্ঞা। সং চাকুরে প্রতিষ্ঠিত ব্যবসায়ী পাত্র চাই। Ph- 2539-5392. 13674/18(80)
- 84 ●পুঃ বঃ, নমঃশূত্র, ২৮/৫'-১" স্নাতক, সুশ্রী। উপযুক্ত পাত্র চাই। 953473-1 230618. বঙ্গ নং (৭৬)৩৭৩৮ বর্তমান কলি-১০৫। 13903/76(4998)

- 85 ●পুঃ বঃ তেলি 34/5'3" B.Sc (H)/B.Ed. স্কুল শিক্ষিকা, সং/অসঃ সংচাঃ/শিক্ষক কাম্য। Ph- (953212) 234-193. 13845/13(122)
- 86 SC 34/5' প্রাথমিক শিক্ষিকা। সং/অসঃ উপযুক্ত পাত্র চাই। বাঁকুড়া, পুরুলিয়া, আসানসোল অগ্রগণ্য। 9434140559. A720231-PR(ID586)
- 87 BE Sr. Tech. Associate MNC/ Pune 26+/ 5'-4" sushree slim Debari Bengali (SC). Caste no bar. 9434313432. Box (A) M 1882 Anandabazar, Cal-700072. C717967
- 88 Kuswaha 25/ 5' fair B.Sc. pass. Wanted govt. employee groom. Contact: 94345 90858. C719572-DR(ID250)
- 89 পুঃ বঃ গুড়ি MA, B.Ed. শিক্ষিকা 34/ 5' ফর্সা। সং/ অসঃ পাত্র চাই। 94334 19129. C720348-CN(ID2487)
- 90 Wanted Bengali, smart, Central Govt. Employee groom for 25+/ 152cm, Central Govt. Employee (Army Nursing), fair looking (Bakujibi). Ph: 94345 68121/ 03216-237396. 90 90 C716462
- 91 Bride Brahmin only child from respected cultured family 28/5'-1" AB+, fair, good looking, Sabarna, Debari, MA(Eng), convent educated, pursuing NET/SLET, Comp. from NIIT, own house in Kolkata. Invite educated cultured brahmin groom Govt. Officer, Lecturer, Doctor. Phone-24069772, M-9830537650. e-mail: chakraborty santosh@yahoo.co.in. C712334-BH
- 92 W.B. Brahmin 25+/ 5'-5", only child, B.Com Hons. (1st Class) MBA (Diploma) fair, slim, good looking, homely working bride. Seeks Engr./ Soft ware Engr./ well established (27- 30) groom. 2358-4312, 9830252568. Box (A) M 42503 Anandabazar, Cal-700072. C713010-SL

পাত্র চাই

৭৩

পুংবঃ ব্রাহ্মণ 27/5'5" ফর্সা
সুন্দরী MA কলকাতার নামী
কলেজে লেকচারার
ইংরাজী দৈনিকে লেখে।
পিতা উচ্চপদস্থ সং অফিস।
সুপ্রতিষ্ঠিত পাত্র কাম্য।
কলিঃ অগ্রগণ্য। বঙ্গ (A) M
507 আনন্দবাজার, কলি-
৭০০০৭২।
C715253-SH(ID5266)

৭৪

পুংবঃ ব্রাহ্মণ 23+5'-3" বাংলা
M.A. সম্ভ্রান্ত পরিবার ফর্সা
সুন্দরী স্নিম নম্ব ঘরোয়া।
সুপ্রতিষ্ঠিত ব্রাহ্মণ সুপাত্র কাম্য।
033-2584-1932. বঙ্গ M
518 আনন্দবাজার, কলি-
৭০০০৭২। A715410-BR(ID2621)

৭৫

Seeking well educat-
ed, professional,
handsome Bengali
groom, 28-33, with
cultural grass-roots,
residing in USA; for
our beautiful, charm-
ing, well educated, 28
year old daughter
(5'7") with strong cul-
tural and family val-
ues, born and living in
USA. Father will be
visiting Cal. March 3rd
& 4th from USA. E-
m a i l :
rbengali@yahoo.com
Box (A) M 1913
Anandabazar, Cal-
700072.
C718177-PL(20781 ID)

৭৬

পাত্রী ব্রাহ্মণ, 26, B.A. পাস,
5'-2½", ফর্সা, সুন্দরী, ঘরোয়া
পাত্রীর সুপাত্র চাই। সংচাঃ/ ভাল
ব্যবসা কাম্য। Ph. 2548-0774
(8-9 am/ 9-11 pm).

৭৭

ব্রাহ্মণ M.Sc. Research
Scholar, 28+/5'3", O+,
সুশ্রী ফর্সা পাত্রীর উপযুক্ত পাত্র
চাই। হাওড়া, কলকাতা
অগ্রগণ্য। 9830079531,
after 8 p.m. বঙ্গ M 230
আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।

৭৮

পুংবঃ ব্রাহ্মণ 21/5'-2", H.S.
ব্যাক, ফর্সা সুন্দরী দেবারি
উপযুক্ত পাত্র চাই। Ph:
24383020.
A713936-RB(ID6216)

৭৯

ব্রাহ্মণ পাত্রী (28/5'1") কলিঃ
চাকুরিরতা ও MBA পাঠ্যরতা
ফর্সা সুশ্রীর সং/অসং উপযুক্ত
পাত্র কাম্য। 2514-0893. বঙ্গ
(A) M 187 আনন্দবাজার,
কলি-৭০০০৭২। C713255

১০০

ব্রাহ্মণ, পূর্ববঙ্গীয়, 28/5'-2½"
BE, MBA, ফর্সা, সুন্দরী,
চাকুরিরতা। MBA-সহ BE/
ME/ M.Tech/ M.S., 33
অনুর্ধ্ব ব্রাহ্মণ কাম্য। 92318
68851. বঙ্গ M 495
আনন্দবাজার, কলি-৭০০০৭২।
A715159